

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร

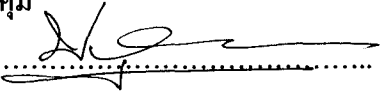
๒๑ ส.ย. ๒๕๔๓

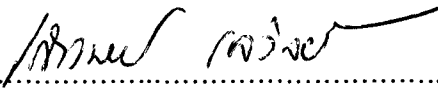
ปริญญาานิพนธ์
ของ
เสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม ๒๕๔๓
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

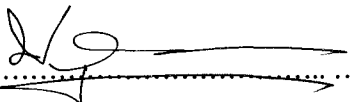
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

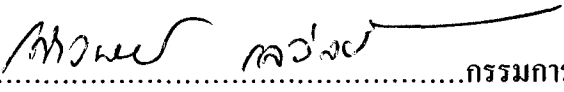
คณะกรรมการควบคุม

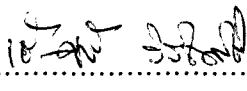

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

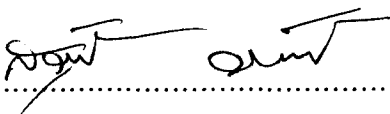

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

คณะกรรมการสอบ

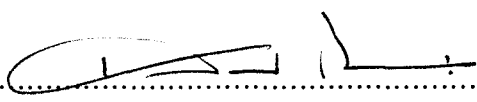

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ เชียรศรี วิวิธศิริ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความช่วยเหลือ แนะนำให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐม นิคมานนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ เลวลีย์ ประธาน และ กรรมการควบคุมปริญญาบัตร ผู้วิจัยทราบซึ่งในความอนุเคราะห์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เชียรศรี วิวิธศิริ และรองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ และกรรมการสอบปากเปล่า ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขปริญญาบัตร เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. เพ็ญแข ประจันปัจจนึก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ศูนย์ หัวหน้าศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณ นักศึกษาผู้ใหญ่และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณศิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ คุณคมกฤษ จันทร์ขจร และเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่รุ่น 17 ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในงานวิจัยสำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ว่าที่ ร. ต. สมชาย เรืองมณีชัชวาล ที่ช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาดูแลเอาใจใส่และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

เสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	12
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	27
การศึกษาของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	32
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล	36
งานวิจัยในต่างประเทศ	40
งานวิจัยในประเทศไทย	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	48
รูปแบบของการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	58
ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา	60
การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ	67

5 สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ	78
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	78
เนื้อหาของการวิจัย.....	79
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การเก็บรวบรวมข้อมูล	81
การวิเคราะห์ข้อมูล	81
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	88
 บรรณานุกรม	 90
 ภาคผนวก	 95
ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	95
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างหนังสือขอความร่วมมือ	101
 ประวัติย่อของผู้วิจัย	 104

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542.....	6
2	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้า	49
3	องค์ประกอบและข้อคำถามในแบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	51
4	คุณภาพของเครื่องมือ	56
5	ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง	58
6	ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา แสดงค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อรายองค์ประกอบ และโดยรวม	60
7	การทดสอบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างนักศึกษาเพศชายกับเพศหญิง	68
8	ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน	69
9	การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน	70
10	ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน	72
11	การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน	73
12	ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาต่างกัน	75
13	การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาต่างกัน	76

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย ดูเหมือนว่าสิ่งที่มีมนุษย์เราต้องรู้ ต้องศึกษาได้ทวีจำนวนมากขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าที่รวดเร็วไป คำถามคือ “เราจะเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ให้มากที่สุดได้อย่างไร”

(สมคิด อิศระวัฒน์ . 2538 : 5)

การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาเป็นเพียงวิธีการหนึ่ง แต่โอกาสและจังหวะนั้นมิได้เกิดขึ้นกับทุกคน และไม่อาจจะศึกษาความรู้ได้ครบทั้งหมด การไขว่คว้าหาความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถตอบคำถามดังกล่าวนี้ได้ เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีความต้องการที่จะรู้ ความปรารถนาที่จะรู้และคิดหาเหตุผลโต้แย้งและชี้แนะตนเองได้ สิ่งเหล่านี้จะสัมพันธ์สืบเนื่องมาจากการมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสำคัญ

(Guglielmino. 1977 : 2)

จากการตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งได้พัฒนากระบวนการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความสนใจและมีทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีการจัดการเรียนการสอน ด้วยการใช้สื่อและวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดการเรียนการสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ การรวมกลุ่มเพื่ออภิปรายปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้ รวมถึงการจัดตั้งห้องสมุด ศูนย์การเรียน และแหล่งศึกษาค้นคว้าในรูปแบบต่าง ๆ

มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles) เป็นนักการศึกษาผู้ใหญ่คนแรกที่น่าเรื่อง การศึกษาด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) มาทำการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ เขาได้ให้คำอธิบายว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การพบปะบุคคลและการค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ การลงมือเรียนตามแผนที่วางไว้ รวมไปถึงกิจกรรมการประเมินผลของการเรียนรู้ และ โนลส์ (Knowles. 1975 : 15-18) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังนี้

1. คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าผู้ที่เรียนโดยรอรับการถ่ายทอดจากครูเท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเรียนด้วยความตั้งใจ เรียนอย่างมีจุดหมาย และมีแรงจูงใจสูง ช่วงความสนใจในการเรียนมีความคงทนยาวนาน
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและสอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการของมนุษย์ กล่าวคือ ในวัยเด็กเล็กจะต้องพึ่งพาผู้อื่นด้วยการให้มีคนปกป้องเลี้ยงดูและตัดสินใจแทน เมื่อเติบโตขึ้นความเป็นอิสระก็จะสูงขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเอง
3. นวัตกรรมและพัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา มีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน การใช้เครื่องมือและแบบเรียน เครื่องช่วยเรียน ที่สนับสนุนให้บุคคลสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสะดวกยิ่งขึ้น
4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นปัจจัยสำคัญของการอยู่รอด ทั้งนี้เพราะ โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนเราต้องพัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ตามกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สเคเจอร์ (Skager, 1978 : 24-25) ได้จำแนกคุณลักษณะที่สำคัญที่เป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็น 7 ประการ ได้แก่ การยอมรับตนเอง มีความสามารถในด้านการวางแผนการเรียน มีแรงจูงใจภายใน สามารถประเมินผลตนเอง มีใจเปิดกว้างรับประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความยืดหยุ่นและเป็นตัวของตัวเอง คุณลักษณะเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบ โรงเรียน จำเป็นต้องใช้การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

ในประเทศไทยมีงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในวงจำกัด และมีจำนวนน้อยชิ้น ทั้ง ๆ ที่เรื่องนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ และเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในทุกสังคม

ในการศึกษาระบบเปิดระดับปริญญาตรี นรินทร์ บุญชู (2532) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า มีค่าเฉลี่ยของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูงเพียง 2 องค์ประกอบ คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 6 องค์ประกอบ คือ การมองอนาคตในแง่ดี มีความรักในการเรียน มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะการศึกษาค้นคว้าและทักษะการแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ พบว่า เพศ คณะที่ศึกษา และผลการศึกษา ส่งผลให้นักศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนตัวแปรอื่นอีก 3 ตัวแปร

คือ เหตุผลที่เข้าศึกษา วิธีเรียน และการประกอบอาชีพขณะศึกษา ไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในงานวิจัยของ สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของการเรียนด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับสูง 4 องค์ประกอบ คือ การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความรักที่จะเรียน และมองอนาคตในแง่ดี มีค่าเฉลี่ยในระดับกลาง 4 องค์ประกอบ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม และมีอิสระในการเรียน และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 39 ข้อ และระดับกลาง 19 ข้อ ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำไม่มี เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ พบว่า ค่าเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาชายสูงกว่าของนักศึกษาหญิง ในด้านต่อไปนี้เป็น การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความรักที่จะเรียน มองอนาคตในแง่ดี และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ มีเพียงองค์ประกอบเดียว คือ มีความคิดสร้างสรรค์ ที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปรียบเทียบตามอายุและสาขาวิชา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบ และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ การเปรียบเทียบตามผลการศึกษา พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 1 องค์ประกอบ คือ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.30 มีค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบด้านดังกล่าวสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนเท่ากับ 2.30 ส่วนอีก 7 องค์ประกอบ และโดยรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยยังไม่มียานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นจุดที่สนใจของงานวิจัยชิ้นนี้ การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ (1) การจัดการศึกษาสายสามัญ (2) การจัดการศึกษาด้านอาชีพ และ (3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการให้บริการด้านข่าวสารข้อมูลที่ทันเหตุการณ์ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2536 : 5) การศึกษาทั้ง 3 ลักษณะนี้ล้วนต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ผู้วิจัยให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล เพราะ การเรียนในหลักสูตร ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ การที่จะเรียนให้ประสบผลสำเร็จได้ดี จะต้องสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ จะต้องรู้จักวางแผน

การเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี และสามารถควบคุมจิตใจ หรือการกระทำของตนเองในการเรียนรู้ได้ เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้จะศึกษา ความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ ใน 8 องค์ประกอบ ตามแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale –SDLRS)ในงานวิจัย ของลูซี่ แมคเซน กุกลิเอลมิโน ซึ่งผลงานวิจัยได้ชี้ให้เห็น ชัดเจนว่า การที่บุคคลจะเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ดี จะต้องมึลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบ คือ (1) การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (2) เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (3) ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน (4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตน (5) ความรักที่จะเรียน (6) ความคิดสร้างสรรค์ (7) มองอนาคตในแง่ดี และ (8) ทักษะในการเรียนและการแก้ปัญหา

เป้าหมายของงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาว่านักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล มีความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นอย่างไร องค์ประกอบแห่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละด้านของนักศึกษานั้นมีมากน้อยเพียงใด และนักศึกษาได้ใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแต่ละองค์ประกอบมากน้อยเพียงใด

ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในด้านการแนะแนวและส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากยิ่งขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่เรียน โดยวิธีเรียนทางไกลโดยตรง อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาและสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ และผู้ที่สนใจ สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หรือใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการพัฒนา ผู้เรียน ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และยังเป็นการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองให้กว้างขวางออกไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยจำแนกเป็น 8 องค์ประกอบ ตามแนวของ กุกลิเอลมิโน (Guglielmino's Self-Directed Learning Readiness Scale –SDLRS) ได้แก่ การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดริเริ่ม

และมีอิสระในการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความรักที่จะเรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี และมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษา เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้าน เพศ อายุ ผลการศึกษา และลักษณะการประกอบอาชีพ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้คือ

1. ทำให้ทราบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาผู้ใหญ่ว่าลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละองค์ประกอบนั้น มีองค์ประกอบใด อยู่ในระดับสูงหรือต่ำเพียงใด เพื่อจะได้หาทางส่งเสริมได้ถูกต้องตามคุณลักษณะของผู้เรียน

2. เพื่อเป็นข้อมูลให้นักศึกษาผู้ใหญ่ ได้ใช้ในการพัฒนาตนเองให้เกิดความสำเร็จในการเรียน โดยปรับปรุง เพิ่มพูนทักษะและวิธีการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีเจตคติที่ดีในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการขวนขวายหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

3. เพื่อเป็นข้อมูลให้ครูผู้สอน ได้แนะแนวการเรียนแก่นักศึกษาให้พัฒนาความรู้ต่าง ๆ ได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นแนวทางแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับนักศึกษามากที่สุด

4. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่สถาบันการศึกษาทั่วไป สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

5. เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจ เรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร โดยถือจำนวนจากผู้ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนที่สังกัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 ศูนย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 36,907 คน ดังนี้

1.1 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 รับผิดชอบ 12 เขต ได้แก่ เขต บางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ เขตราชบุรีบูรณะ เขตจอมทอง เขตบางขุนเทียน เขต หนองแขม เขตบางแค เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตธนบุรี และเขตคลองสาน มีจำนวนนักศึกษา 10,575 คน

1.2 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 2 รับผิดชอบ 11 เขต ได้แก่ เขตดินแดง เขตดุสิต เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตบางซื่อ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพญาไท เขตสัมพันธวงศ์ เขตราชเทวี เขตพระนคร และเขตสาทร มีจำนวนนักศึกษา 7,560 คน

1.3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 3 รับผิดชอบ 11 เขต ได้แก่ เขตพระโขนง เขตคลองเตย เขตสวนหลวง เขตประเวศ เขตยานนาวา เขตห้วยขวาง เขตบางกะปิ เขตบางคอแหลม เขตลาดพร้าว เขตจตุจักร และเขตวัฒนา มีจำนวนนักศึกษา 10,020 คน

1.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 รับผิดชอบ 6 เขต ได้แก่ เขตบึงกุ่ม เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตหนองจอก เขตบางเขน และเขตดอนเมือง จำนวนนักศึกษา 8,752 คน

รายละเอียดเกี่ยวกับประชากรของการวิจัยแสดงในตาราง 1 ต่อไปนี้
 ตาราง 1 จำนวนนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542

ศูนย์ กศน.กทม.	เขตการปกครอง	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด
ศูนย์ กศน.กทม. 1	12 เขต	84	10,575
ศูนย์ กศน.กทม. 2	11 เขต	76	7,560
ศูนย์ กศน.กทม. 3	11 เขต	53	10,020
ศูนย์ กศน.กทม. 4	6 เขต	79	8,752
รวมทั้งสิ้น	40 เขต	292	36,907

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบ่งเป็น 8 องค์ประกอบตามแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning Readiness Scale – SDLRS) ของ ลูซี่ เมคเซน กุกกลีเอลมีโน (Lucy Medsen Guglielmino) มีดังนี้

1) เปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (Openness to Learning Opportunities) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ มีลักษณะเป็นผู้รักความก้าวหน้า ใฝ่สร้างอนาคต สามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรทำ ยินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ๆ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ยิ่งเรียนมากยิ่งรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกล้วนน่าตื่นเต้น การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก ต้องการเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง เชื่อว่าไม่มีใครแก่เกินเรียน ถือว่าการเรียนเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หลายอย่างในแต่ละปี และคิดว่าผู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอคือผู้นำ

2) เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (Self Concept as an Effective Learner) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ต้องการเรียนรู้ ปรารถนาจะมีเวลามาก ๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน ถ้าตัดสินใจจะเรียนอะไรก็ตามสามารถหาเวลาเรียนได้เสมอ ไม่ว่าจะมีการกิจยุ่งยากเพียงใดก็ตาม ไม่มีปัญหาในการอ่าน ทราบดีว่าเมื่อไรที่จะเรียนรู้ในเรื่องใด สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเกือบทุกเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ มีความสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับข้อคำถามต่าง ๆ ชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ ๆ สามารถคิดค้นวิธีการแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ และชอบสำรวจตรวจสอบปัญหาต่าง ๆ

3) ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน (Initiative and Independence in Learning) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ดี สามารถคิดค้นวิธีการต่าง ๆ ได้หลายแบบสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ยอมรับในความผิดพลาดของตนเอง เป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งในชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One’s own Learning) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่ทราบว่าตนเองต้องการเรียนอะไร ถ้ามีสิ่งที่ต้องการเรียนจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ เข้าใจบทบาทของตนเองได้ดีว่าตนเป็นใคร อยู่ในฐานะอะไร และกำลังทำอะไร ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไร และจะเรียนอย่างไร เมื่อต้องการเรียนสิ่งที่ยากก็ไม่ย่อท้อถ้าเป็นเรื่องที่ตนสนใจ และสามารถบอกได้ว่าตนเองมีความถนัดในเรื่องใด

5) ความรักที่จะเรียน (Love of Learning) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รักและใส่ใจในการเรียนอยู่เสมอ มีความชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้อื่น ๆ อยู่เสมอ ชอบแก้ปัญหาที่มีแง่คิดหลายทาง เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และเห็นว่า การสอบไม่ใช่ประเด็นสำคัญหากแต่ความเข้าใจต่อเรื่องที่ศึกษามีความสำคัญมากกว่า

6) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้รู้จักตนเองดีพอ ในการเรียนไม่ต้องทำให้ผู้สอนบอกทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อประสบกับปัญหาที่ไม่เข้าใจ ไม่หลีกเลี่ยงไปจากสิ่งนั้น สามารถทำงานตามลำพังได้ดี โดยสามารถนำความคิดไปปฏิบัติให้เกิดผลดีได้

7) มองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบมากกว่า 1 คำตอบ มีความพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ และคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการศึกษา

8) ทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา (Ability to use skills and problem-solving skills) ประกอบด้วยคุณลักษณะต่อไปนี้ คือ เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจในการศึกษาเรื่องใหม่ ทราบแหล่งข้อมูลที่ต้องการค้นหา มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างมาก มีทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ รู้จักวิธีเรียน และเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ลักษณะของนักศึกษาผู้ใหญ่ มีดังนี้

1.1 เพศ แบ่งเป็น

- 1) ชาย
- 2) หญิง

1.2 อายุ แบ่งเป็น

- 1) ยังไม่เต็ม 18 ปี
- 2) 18 ปี - 25 ปี
- 3) 25 ปีขึ้นไป

1.3 ผลการศึกษา ถือคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) คะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป

- 2) คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 2.99
- 3) คะแนนเฉลี่ย 2.00 - 2.49
- 4) คะแนนเฉลี่ย ไม่ถึง 2.00

1.4 ลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) มีงานทำประจำ และมีรายได้แน่นอน
- 2) มีงานทำชั่วคราว รายได้ไม่แน่นอน
- 3) ไม่ได้ทำงาน ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง
- 4) อื่น ๆ ได้แก่ นักศึกษาที่มีลักษณะการทำงานและมีรายได้นอกเหนือจากทั้ง 3 ข้อ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวัดจากแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning Readiness Scale – SDLRS) แบ่งเป็น 8 องค์ประกอบดังนี้

- 2.1 การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน
- 2.2 เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้
- 2.3 มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน
- 2.4 มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง
- 2.5 มีความรักที่จะเรียน
- 2.6 มีความคิดสร้างสรรค์
- 2.7 มองอนาคตในแง่ดี
- 2.8 มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่ เพศชายและหญิง มีค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งในลักษณะรวม และในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับที่ แตกต่างกัน
2. นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มี อายุต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งในลักษณะรวมและในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับที่ แตกต่างกัน
3. นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีผลการศึกษาดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งในลักษณะรวม และในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับที่ แตกต่างกัน

4. นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของความพร้อมลักษณะ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งในลักษณะรวมและในแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับที่ แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

(นิยามศัพท์เฉพาะ)

1 ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) หมายถึง กระบวนการการศึกษาด้วยตนเอง เริ่มจากความตั้งใจในการศึกษา มีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการเรียนรู้ ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลตนเอง ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 8 องค์ประกอบดังนี้

1.1 การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (Openness Learning Opportunities) หมายถึง ความสนใจในการเรียนรู้ ความพึงพอใจกับความคิดริเริ่มของบุคคล ความรักในการเรียนรู้และคาดหวังจะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แห่่งความรู้มีความดึงดูดใจ มีความอดทนต่อการค้นคว้าหาคำตอบ ยอมรับคำวิจารณ์และนำมาใช้ประโยชน์ได้ การนำความรู้ด้านสติปัญญามาใช้ได้ การมีความรู้สึกในด้านการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

1.2 เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (Self Concept as an Effective Learner) หมายถึง ความมั่นใจในการเรียนรู้ของตนเอง ความสามารถจัดเวลาในการเรียนรู้ การมีระเบียบวินัยต่อตนเอง การมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ สามารถค้นหาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ การมีทักษะแห่งความอยากรู้อยากเห็น

1.3 ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน (Initiative and Independence in Learning) หมายถึง ความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ สามารถติดตามปัญหาที่ยาก ๆ ได้ ประารถนาที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ พอใจกับทักษะการอ่านทำความเข้าใจ มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งความรู้ต่าง ๆ มีความสามารถในการวางแผน และเริ่มต้นโครงการใหม่ ๆ ได้

1.4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One's Own Learning) หมายถึง การมีทรศนะต่อตนเองในด้านสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลางหรือสูง การมีความเชื่อต่อหน้าที่ในการสำรวจตรวจสอบเกี่ยวกับการศึกษา ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง และความสามารถในการตัดสินใจความก้าวหน้าในการเรียนของตนเองได้

1.5 ความรักที่จะเรียน (Love of Learning) หมายถึง ความชื่นชมต่อบุคคลที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการเรียนรู้ ความสนุกสนานในการค้นคว้าหาความจริง

1.6 ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึง ความคิดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ ๆ ได้หลายทาง

1.7 มองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to Future) หมายถึง ความเข้าใจในตนเองว่าเป็นผู้เรียนที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดถึงในเรื่องอนาคต มองปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ

1.8 ทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills) หมายถึง ความสนใจในการใช้ทักษะพื้นฐานในการศึกษา ได้แก่ ทักษะการฟัง อ่าน พูด และจำ การมีทักษะในการแก้ปัญหา

2. นักศึกษาในการศึกษาคำนี้ หมายถึง นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งลงทะเบียนเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานครทั้ง 4 ศูนย์ ในภาคเรียนที่ 2/2542

3. วิธีเรียนทางไกล หมายถึง การเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ พุทธศักราช 2530 ด้วยวิธีเรียนที่นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดังนี้

- 1) ศึกษาบทเรียนด้วยตนเอง
- 2) ฟังรายการวิทยุเพื่อเสริมความรู้จากบทเรียน
- 3) พบกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด
- 4) ทำกิจกรรมและทดสอบย่อยเพื่อเก็บคะแนนสะสมระหว่างภาคเรียน
- 5) เข้าสอบปลายภาคเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้า ได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
3. การศึกษาของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
4. การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล
5. งานวิจัยในต่างประเทศ
6. งานวิจัยในประเทศไทย

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ โนลด์ (Knowles. 1975 : 18) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ กระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ การตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การพบปะบุคคลหรือแหล่งเอกสารสำหรับการเรียนรู้ การเลือกและเสริมแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้อาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้รับก็ตาม

สเคเจอร์ (Skager. 1978 : 13) อธิบายว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้และความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้ที่มีการร่วมมือกัน

ทัฟ (Tough. 1979 : 114) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยการนำด้วยตนเองอย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นการเรียนรู้โดยเจตนา จงใจ ที่จะให้ได้รับความรู้หรือทักษะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ตนเองต้องการ

กริฟฟิน (Griffin. 1983 : 153) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นการเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง เกิดขึ้นโดยความสามารถในการวางแผนปฏิบัติการและประเมินผลการเรียน ทั้งในฐานะที่เป็นเอกัตบุคคล และในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเรียนที่มีการร่วมมือกัน

บรูคฟิลด์ (Brookfield. 1984 : 59-71) ได้ชี้ถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง ควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง มีความเป็นอิสระ อาศัยความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกให้น้อยที่สุด

ในประเทศไทย ได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังนี้

สุนทร แก้วลาช (2512 : 8) ได้ให้นิยามของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นการรู้จักศึกษาค้นคว้า และเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการเรียนในห้องเรียน

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2524 : 6) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ได้รับการช่วยเหลือและการสนับสนุนจากผู้อื่น เช่น เพื่อน ครู และผู้รู้เท่าที่จำเป็น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
3. การหาแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นวัสดุและบุคคล
4. การเลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียน
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน

จากคำจำกัดความดังกล่าว สรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เน้นการดำเนินการที่ผู้เรียนช่วยเหลือตนเองในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มในความอยากรู้อย่างหนึ่งสิ่งใดแล้วทำการวางแผนศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไปจนจบกระบวนการเรียนรู้

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีคำอื่น ๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกันอยู่หลายคำ เช่น การเรียนรู้ ด้วยการวางแผนเอง (Self-planned Learning) การศึกษาด้วยตนเอง (Self-education /Self-study) การสอนตนเอง (Self-teaching) การเรียนรู้อย่างอิสระ (Autonomous Learning / Independent study) การเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Discovery Learning / The Inquiry Method) ซึ่งการใช้คำต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับการเน้นความสำคัญของส่วนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การวางแผนการเรียนหรือ

วิธีการเรียน เป็นต้น แต่ในส่วนสำคัญ คำศัพท์ต่าง ๆ นี้ จะมีความคล้ายคลึงกันในแง่ที่ว่าเป็นการศึกษาค้นคว้าและชี้นำตนเองจนเกิดการเรียนรู้ตามที่ตนเองต้องการ ได้ในที่สุด

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในปัจจุบันได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงยิ่งขึ้นต่อไป

ทัฟ (Tough 1979 : 116-117) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หรือ โครงการที่ผู้เรียนเกี่ยวข้อง มาจากการวางแผนด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดความสนใจเกี่ยวกับการเป็นตัวของตัวเองและนำตนเองในการเรียนรู้

โนลส์ (Knowles. 1975 : 15-17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

1. คนที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียน ได้มากกว่าและดีกว่า คนที่เป็นเพียงผู้รับรู้ หรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น คนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจในการเรียน สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติมากกว่า คือ เมื่อตอนเล็ก ๆ เป็นธรรมชาติที่จะต้องพึ่งพาผู้อื่น ต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดู และตัดสินใจแทนให้ เมื่อเติบโต มีพัฒนาการขึ้น ก็ค่อย ๆ พัฒนาการตนเอง ไปสู่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ปกครอง ครู และผู้อื่น การพัฒนาเป็นไปในสภาพที่เพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และชี้นำตนเอง ได้มากขึ้น

3. พัฒนาการใหม่ ๆ ทางการศึกษา มีหลักสูตรใหม่ ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการทางวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ โปรแกรมการเรียนที่จัดแก่บุคคลภายนอก มหาวิทยาลัยเปิด และอื่น ๆ อีก รูปแบบของการศึกษาเหล่านี้ล้วนปลุกภาวะความรับผิดชอบไปที่ผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนด้วยตนเอง

4. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นความอยู่รอดของชีวิตในฐานะที่เป็นบุคคลและเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจาก โลกปัจจุบันเป็นโลกใหม่ที่แปลกไปกว่าเดิม มีความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ และข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นเหตุผลไปสู่ความจำเป็นทางการศึกษาและการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความสำคัญดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่ยอมรับสภาพความแตกต่างของบุคคล สนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดได้อย่างมีความสุข

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีคุณสมบัติบางประการที่เอื้อต่อวิธีการเรียนแบบนี้ นักการศึกษาหลายคน ได้เสนอแนะรูปแบบ หรือ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กริฟฟิน (Griffin, 1983) ได้จำแนกรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ออกเป็น 5 กลุ่มความคิด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นแนวคิดของ มัลคัม โนลส์ (Malcolm S. Knowles) แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ได้เสนอรูปแบบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เรียกว่า “สัญญาการเรียน” (Learning Contract) เป็นการมอบภาระงานให้แก่ผู้เรียน ว่าจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ได้รับความรู้ตามเป้าประสงค์ และผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น

กลุ่มที่ 2 เป็นแนวความคิดของ อัลเลน ทัฟ (Allen Tough) แห่งมหาวิทยาลัยโตรอนโต ประเทศแคนาดา ได้กำหนด “โครงการเรียน”(Learning Project) เป็นเครื่องชี้วัดลักษณะและปริมาณการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของประชาชนวัยผู้ใหญ่โดยทั่วไป

กลุ่มที่ 3 เป็นแนวคิดของสกินเนอร์ (B.F. Skinner) ในเรื่องบทเรียนสำเร็จรูป แต่กริฟฟิน ได้วิจารณ์ว่าวิธีนี้เป็นการเรียนด้วยตนเอง ตามข้อเสนอแนะของสื่อการเรียนเท่านั้น มิใช่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หากแต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการกำกับของครูมากกว่า

กลุ่มที่ 4 เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่ต่าง ไปจากรูปแบบของสถานศึกษาตามปกติทั่วไป ตัวอย่างกิจกรรมตามแนวความคิดนี้ เช่น การจัดการศึกษาในรูปของตลาดวิชา มหาวิทยาลัยเปิด และการศึกษาทางไกล

กลุ่มที่ 5 ได้แก่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั่วไป ซึ่งบุคคลต้องอาศัยการศึกษา การทดลอง และการค้นคว้าด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา

โนลส์ (Knowles, 1975 : 61) ได้สรุปลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้รูปแบบของ “สัญญาการเรียน” ที่จะให้บังเกิดผลดีเป็น 9 ประการ คือ

1. มีความเข้าใจในความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับผู้เรียน และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ นั่นคือ ได้รับความแตกต่างระหว่างการสอนที่ครูเป็นผู้ชี้แนะ กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง ในฐานะที่เป็นบุคคลที่เป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระและสามารถนำตนเองในกระบวนการเรียนรู้ได้
3. มีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ได้ดี เพื่อที่จะใช้บุคคลเหล่านั้นเป็นเสมือนสิ่งสะท้อนให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง การวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้และการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น รวมทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้นด้วย
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างสมจริง โดยความช่วยเหลือจากผู้อื่น
5. มีความสามารถในการแปลความต้องการในการเรียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ในรูปแบบที่อาจจะทำให้การประเมินผลสำเร็จนั้นเป็นไปได้
6. มีความสามารถในการ โยงความสัมพันธ์กับผู้สอน ใช้ประโยชน์จากผู้สอน ในการทำเรื่องยากให้ง่ายขึ้น และเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา
7. มีความสามารถในการจัดหาบุคคลและแหล่งเอกสารวิทยากรที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยากร และมีความคิดริเริ่มในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการเรียนของตน
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อค้นพบต่าง ๆ ไปใช้อย่างเหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager .1978:24-25) ได้อธิบายคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
7 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-Acceptance) หมายถึงทัศนคติต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียน
2. มีความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ (Planfulness) ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ
  - 1) สามารถวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง
  - 2) วางจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการที่ตั้งไว้
  - 3) มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน
3. มีแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในตนเอง จะสามารถเรียนรู้โดยไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งควบคุมหรือสิ่งจูงใจภายนอก เช่น รางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ เรียนเพื่อต้องการวุฒิบัตร หรือเพื่อเลื่อนตำแหน่ง
4. มีการประเมินตนเอง (Internalized Evaluation) สามารถประเมินตนเองได้ว่าการเรียนนั้นได้ผลดีเพียงใด โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองด้วยก็ได้ ซึ่งผู้เรียนจะยอมรับการประเมินผลภายนอกว่าถูกต้องก็ต่อเมื่อ ผู้ประเมินมีความเป็นอิสระ และการประเมินสอดคล้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นข้อเท็จจริงอยู่ในขณะนั้น
5. การเปิดใจกว้างต่อประสบการณ์ ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมใหม่ ๆ อาจจะสะท้อนการเรียนรู้ หรือการจัดวางเป้าหมายโดยจะมีเหตุผลหรือ ไม่มีก็ได้ ในการทำงานที่จะเข้าไปทำกิจกรรมใหม่ ๆ ความใคร่รู้ ความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรค การทำงานที่ท้าทายความสามารถ และการเรียนอย่างสนุก จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ และทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วย
6. ความยืดหยุ่น (Flexibility) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป้าหมายหรือวิธีการเรียนและการใช้ระบบการเข้าถึงปัญหา โดยใช้ทักษะการสำรวจ การลองผิดลองถูก ซึ่งไม่ได้แสดงถึงการขาดความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ความล้มเหลวจะได้รับการนำมาปรับปรุงแก้ไขมากกว่าที่จะยอมแพ้หรือยกเลิก
7. การเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ผู้เรียนที่ดูแลตนเองได้ เลือกที่จะผูกพันกับรูปแบบของการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง ผู้เรียนสามารถจัดการกับปัญหาตามเวลาที่กำหนด โดยพิจารณาถึงสิ่งที่ต้องการว่า ลักษณะการเรียนแบบใดที่มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับได้

กุกลิเอลมีโน (นรินทร์ บุญชู. 2532 : 23-24 ; อ้างอิงจาก Guglielmino.1977) ได้ศึกษาถึงลักษณะของผู้เรียนด้วยการนำตนเองว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก ๆ

2. มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้ แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อใดที่จะเรียน ในการเรียนจะค้นหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยาก ๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะไปหาได้จากที่ไหน

3. ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ได้แก่ ความไม่ทอดยถ แม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจในการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี

4. ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอสมควร ทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนอะไร และเข้าใจบทบาทของตนเอง ได้คิดว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร

5. ความรักในการเรียนรู้ ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกสนานในการค้นคว้า และมีความกระหายในการเรียนรู้

6. ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ ๆ ได้หลายทาง

7. การมองอนาคตในแง่ดี ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ทำหาย และรู้ว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติมอยู่เสมอ

8. ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา มีทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกสนานกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ทำหาย

สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 75-76) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สม่ัครใจที่จะเรียนด้วยตนเอง มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้

2. ตนเองเป็นแหล่งข้อมูลของตัวเอง นั่นคือ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องให้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลงสิ่ง

ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องมีความตระหนักในความสามารถ สามารถตัดสินใจได้ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และบทบาทในการเป็นผู้เรียนที่ดี

3. ผู้เรียนต้องรู้ “วิธีการที่จะเรียน” นั่นคือผู้เรียนควรทราบถึงขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง รู้ว่าเราจะไปสู่อะไรที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

ลักษณะดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคนโดยธรรมชาติ หากแต่เราสามารถสร้างและฝึกหัดผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นผู้ที่รู้จักเรียนด้วยการนำตนเองได้ โดยมีครูทำหน้าที่เสมือน พี่เลี้ยงหรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” ในการเรียน

บทบาท “พี่เลี้ยง” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” (Facilitator) ในการเรียน

บทบาทที่แท้จริงของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ การที่ผู้เรียนคิดวางแผนการเรียนและเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง ฉะนั้นบทบาทของครูจึงมีลักษณะเหมือนเป็น “พี่เลี้ยง” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวก” ในการเรียน โรเจอร์ (Roger) กล่าวว่า บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) ควรเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดเปลี่ยนแปลง และมีความเป็นตัวของตัวเอง

ทัฟ (ซิดซงค์ ส. นันทนานตร. 2534 : 1 ; อ้างอิงจาก Tough.1979) เสนอแนะว่า ลักษณะของพี่เลี้ยงหรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนตามอุดมคติ(Ideal Helper) นั้น ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีบุคลิกภาพที่อบอุ่น น่าเข้าใกล้ มีความรัก ใฝ่ใจ และยอมรับในตัวผู้เรียน
2. ให้ความสำคัญต่อการวางแผนการเรียนของผู้เรียน โดยพยายามไม่เข้าแทรกแซง
3. มองตนเองว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างเท่าเทียมกับผู้เรียน
4. เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆ และพยายามศึกษา

หาความรู้จากกิจกรรมที่ได้ช่วยเหลือผู้เรียน

คอนัล บรันแดง (Brundage) และแมคแครชเชอร์ (Mackeracher) กล่าวว่าผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนควรมีคุณสมบัติดังนี้ (ซิดซงค์ ส. นันทนานตร. 2534 : 2 ; อ้างอิงจาก Brundage and Mackeracher. 1980)

1. มีความรู้สึกไวต่อการรับรู้ของผู้เรียน
2. มองเห็นประโยชน์จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

3. มีความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เรียน
4. เปิดโอกาสต่อข้อเสนอแนะของผู้เรียน
5. จัดบรรยากาศแห่งความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ทั้งในหมู่ผู้เรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
6. ผู้สอนต้องพาคให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนว่าเป้าหมายของการเรียนคืออะไร และให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ
7. ผู้สอนต้องตระหนักถึงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ของผู้เรียนต่างกัน และจะต้องใช้รูปแบบการสอน (Teaching Style) ให้เหมาะสม
8. ต้องใช้ปฏิสัมพันธ์ในหมู่ผู้เรียนให้พอเหมาะกับการเป็นอิสระหรือการเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียนแต่ละคน

จุดสำคัญที่ต้องเน้นเป็นพิเศษในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน คือต้องมีความยืดหยุ่นในการเรียน สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งจะโยงให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเต็มใจในการให้คุณค่า และให้เกียรติแก่ผู้เรียนโดยไม่มีเงื่อนไข

บทบาทของผู้เรียนในการเรียนด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knowles 1976 : 47) ได้สรุปบทบาทของผู้เรียนในการเรียนด้วยการนำตนเอง ดังนี้

1. การเรียนด้วยการนำตนเองควรเริ่มจากการที่ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เพื่อการพัฒนาชีวิตและการทำงานอาชีพของตน
2. การเตรียมตัวของผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะต้องศึกษาหลักการ ความมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชา และจุดประสงค์ของรายวิชาที่เรียน
3. ผู้เรียนควรจัดเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง ตามจำนวนคาบที่กำหนดไว้ใน โครงสร้าง และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมลงไปให้ชัดเจนว่าจะให้บรรลุผลในด้านใด เพื่อใช้ในการตรวจสอบผู้เรียนว่า ได้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ แล้ว และมีความคิดเห็นหรือเจตคติในการนำไปใช้ในชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย
4. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนการเรียน และการดำเนินกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง โดยขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อน ในลักษณะของการร่วมมือกันทำงานได้
5. การประเมินผลการเรียน ควรเป็นการประเมินผลร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน

เวนเบอร์ก (ลิริรัตน์ ตัมพันธ์ยุทธ. 2540 : 23 ; อ้างอิงจาก Wenburg. 1972 : 116) ได้สรุปความสำคัญและบทบาทของผู้เรียนด้วยการนำตนเองไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระ หมายถึง ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
2. ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการร่วมมือกัน การร่วมมือกัน ไม่ได้หมายถึงการเข้ากลุ่มอย่างเดี๋ยวนั้น แต่ยังหมายถึงการที่แต่ละฝ่ายช่วยเหลือ ส่งเสริม ซึ่งกันและกัน ในสถานการณ์การเรียนรู้ โดยส่งข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้สมาชิกอื่น ๆ ทราบ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนร่วมมือกัน คือ กระบวนการกลุ่ม

4. ผู้เรียนเรียนรู้จากภายในตัวออกมา หมายถึง การที่ผู้เรียนได้สร้างความรู้ลึกบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียน ไม่ใช่เรียนโดยถูกกำหนดบางสิ่งบางอย่างเข้าไปในตัวผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้เรียนในกระบวนการเรียนด้วยการนำตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดวิธีการเรียน วางแผนการเรียน วิเคราะห์ เรียบเรียง และสรุปผลด้วยตนเอง ภายใต้การอำนวยความสะดวกของครูผู้สอน ผู้เรียนควรมีแนวความคิดเป็นของตนเอง และสามารถคิดได้ด้วยตนเอง จะมีประโยชน์มากกว่าคอยให้ผู้อื่นบงการให้คิดหรือคิดตามแนวความคิดของผู้อื่น ในที่สุดผู้เรียนจะสามารถสร้างกฎเกณฑ์และข้อสรุปต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ไวท์เฮด (Gross. 1977 : 54-56 ; citing Whithead. N.d.) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นปลุกเร้าความสนใจ (Romance) เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการรับรู้ต่อความแปลกใหม่ที่ได้พบเห็น ต่อความรู้ต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ทำทฤษฎีปัญหา
2. ขั้นเรียนรู้ในรายละเอียด (Precision) เป็นการเรียนรู้อย่างมีระบบ มีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความจริงต่าง ๆ อย่างมีแบบแผน
3. ขั้นหาข้อสรุป (Generalization) เป็นระยะที่เกิดความรู้ ความเข้าใจ พบข้อสรุปหลักเกณฑ์ต่าง ๆ แล้วเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ทัฟ (Tough, 1979 : 95-96) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไว้ดังนี้

1. ในการตัดสินใจว่า ในกระบวนการเรียนรู้นั้น อะไรเป็นความรู้และทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาด และจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งด้าน ทักษะและรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน
2. การตัดสินใจว่าจะเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะอย่างไร วิธีการ แหล่งวิชาการ หรือ อุปกรณ์ที่ใช้ ประกอบการเรียนมีอะไรบ้าง ในข้อนี้ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะในเรื่องอะไร เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกแหล่งวิชาการการเรียนรู้เฉพาะอย่าง การรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อได้เปรียบเสียเปรียบ วิธีเรียน ระดับความเหมาะสมกับแหล่งวิชาการ หรือกิจกรรมเฉพาะด้าน ผู้เรียน อาจศึกษาจากหนังสือ หรือบทความ ในห้องสมุดหรือร้านขายหนังสือ ก่อนการเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุด ในกรณีที่เป็นแหล่งวิชาการ บุคคล อาจตัดสินใจแหล่งใดหรือบุคคลประเภทใดที่จะให้ เนื้อหาวิชาที่ต้องการได้ และพยายามหาบุคคลเหล่านั้นซึ่งเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุด
3. ตัดสินใจว่าจะเรียนที่ใด ผู้เรียนอาจจะเลือกบริเวณที่เงียบสงบ สะดวก สบาย และไม่มี ผู้ใดมารบกวน หรืออาจจะต้องการสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก หรือแหล่งวิชาการที่ ใช้ได้สะดวก
4. วางเป้าหมาย หรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน
5. ตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนเรื่องใด เมื่อใด
6. ตัดสินใจว่าช่วงระยะเวลาใด เนื้อหาจะก้าวไปเท่าใด
7. พยายามหาเหตุผลที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จหรือหา ขั้นตอนส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบัน ไม่มีประสิทธิภาพ
8. การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการลดเวลาหรือจัดเวลาให้ เหมาะสมกับการทำงาน กิจกรรมในครอบครัวหรือการพักผ่อน โดยอาจขอร้องไม่ให้บุคคลอื่น มารบกวนในเวลาที่กำลังศึกษา หรือขอร้องให้ผู้อื่นมาทำงานแทนเป็นครั้งคราว
9. คำนวณระดับความรู้และทักษะหรือความก้าวหน้าของตนในด้านความรู้หรือทักษะที่ ต้องการ
10. การศึกษาจากแหล่งวิชาการที่เหมาะสม หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม ในขั้นตอนนี้ ผู้เรียน อาจหาเวลาว่างไปศึกษาค้นคว้าในที่ต่างๆ พยายามหาหนังสือที่เหมาะสมในห้องสมุด ตลอดจน การเข้าพบบุคคลสำคัญที่เอื้อต่อการเรียน
11. การสะสมหรือหาเงินที่จำเป็นสำหรับประโยชน์ในการหาแหล่งวิชาการ การซื้อ หนังสือ การเช่าอุปกรณ์บางอย่าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษา

12. เตรียมสถานที่หรือตัดแปลงห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับการเรียน โดยคำนึงระดับ อุณหภูมิที่เหมาะสม อากาศถ่ายเทได้ดี และแสงสว่างพอเพียง

13. เพิ่มขั้นตอนที่จะเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจหาวิธีเพิ่มแรงจูงใจเพื่อที่จะเพิ่มความก้าวหน้าในการเรียนหรือเพิ่มความพึงพอใจ พยายามเน้นความสำคัญของการเรียน ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้

- 1) หาสาเหตุของการขาดแรงจูงใจ
- 2) พยายามเพิ่มความสุขและความยินดีในการเรียนรู้ หรือเพิ่มความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) จัดการกับการขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเรียนรู้ หรือจัดการกับความสงสัยในความสำเร็จของโครงการที่จะเรียนรู้
- 4) การเอาชนะความรู้สึกผิดหวังท้อแท้ ที่มีสาเหตุมาจากความยากลำบากต่าง ๆ
- 5) บอกกล่าวผู้อื่นถึงความสำเร็จของตน

จะเห็นได้ว่าการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนของตนเอง ด้วยการจัดการด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ และเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียน ด้วยการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในด้านต่าง ๆ รู้จักวิธีที่จะเรียนด้วยตนเองที่บ้าน และรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อศึกษาค้นคว้าต่อไป

การฝึกให้เป็นผู้เรียนด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก่อนที่ระบบโรงเรียนจะพัฒนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเมื่อย้อนไปในอดีตจะเห็นว่ามิบุคคลสำคัญมากมายที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จจากการศึกษาค้นคว้าด้วยการนำตนเอง เช่น โสเครตีส (Socrates) อริสโตเติล (Aristotle) อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) เป็นต้น ฉะนั้น การฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนด้วยการนำตนเองจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ แต่อาจต้องใช้เวลา ความพยายาม และความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย

ในสังคมไทยมีองค์ประกอบ 2 ประการ ที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสอนให้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ การอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทย (Socialization) และการฝึกฝนในระบบการศึกษาไทย การฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนด้วยการนำตนเอง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจาก

บุคคลหลายฝ่าย ทั้ง ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีที่อาจดำเนินการ ดังนี้ (สมคิด อิศระวัฒน์. 2532 : 77)

1. เนื่องจากระบบการศึกษาของไทยคุ้นเคยกับการพึ่งพาครูอาจารย์ในขั้นต้น ลักษณะความช่วยเหลือจาก “พี่เลี้ยง” อาจค่อนข้างมาก กล่าวคือ เริ่มจากต้องพึ่งพาผู้อื่น ผู้ความเป็นอิสระ สามารถพึ่งตนเอง และก้าวต่อไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ผู้เกี่ยวข้องต้องพยายามลดความ “เจ้ากี้เจ้าการ” ให้น้อยลง

3. ต้องมีการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่เอื้อหรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับเครื่องมือหรือสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น อาจกระทำได้ด้วยวิธีการต่อไปนี้ (จิตขงค์ ส. นันทนานนตร. 2534 : 1)

1. สัญญาการเรียน เน้นสิ่งที่กำหนดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งเป็นลักษณะการสอนรายบุคคลที่ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตนเอง เป็นตัวของตัวเองให้มาก โดยการสำรวจและค้นหาความสนใจที่แท้จริงของตนเอง แล้วให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ “สัญญาการเรียน” นี้จะช่วยให้ผู้เรียนนำตนเองได้มากขึ้น เพราะ ได้เปิดเผยตัวเอง ได้เต็มที่และพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด

2. การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน สิ่งที่จะได้จากการเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อนคือประสบการณ์ที่ต่างคนต่างนำมาแลกเปลี่ยนกัน ประสบการณ์ของตนเองอาจช่วยชี้นำเพื่อนได้ และในทางตรงข้าม ประสบการณ์ของเพื่อนก็อาจจะช่วยชี้นำตัวเอง พร้อมกันนี้ก็จะเป็นการเรียนการสอนที่มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นระหว่าง ครู หรือ ผู้สอน หรือ ผู้อำนวยความสะดวก กับ ผู้เรียนในกลุ่มด้วย

3. ทักษะเกี่ยวกับเวลา การกำหนดระยะเวลาตายตัวกับกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของเวลาที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประโยชน์ของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะนำตัวเองได้มากขึ้น หากการเรียนรู้เป็นการแก้ปัญหา มิใช่การจดจำแค่นั้นหา การจัดโปรแกรมการเรียนจึงจำเป็นต้องสนองความต้องการของผู้เรียน เป็นการให้ความรู้ ทักษะที่จำเป็น และทันต่อเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เป็นอยู่

5. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นั่นคือผู้เรียนต้องมีความสมัครใจ เต็มใจที่จะเรียนด้วยตนเอง เพราะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้เป็นเรื่องภายในจิตใต้สำนึกของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ภายในตัวผู้เรียน มากกว่าการจัดการจากภายนอก

เมซีโรว์ (Mezirow. 1981 : 21-22) สรุปการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถกระทำหน้าที่ในการเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ลดการให้ผู้เรียนพึ่งพาผู้สอนหรือผู้อำนวยการความสะดวก
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงแหล่งวิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์จากผู้อื่น รวมทั้งครูหรือผู้อำนวยการความสะดวก ซึ่งต้องใช้ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
3. ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการรับรู้ความต้องการของตัวเอง อันเป็นผลมาจากอิทธิพลของวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง
4. ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มความรับผิดชอบในการหาเป้าหมายของการเรียนรู้ การวางแผน และการประเมินผลการเรียนด้วยตัวเอง
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน
6. ช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจในวิชาต่าง ๆ ที่เสนอให้ผู้เรียนไว้เป็นทางเลือกในการทำความเข้าใจซึ่งจะเกิดการเรียนรู้ต่อไป
7. กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เกณฑ์หรือมาตรฐานในการตัดสินใจ หรือพินิจพิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับตนเองและประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา
8. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าไปสู่การเรียนรู้ ด้วยการมองตนเองอย่างถูกต้อง
9. ชี้ปัญหาและแก้ปัญหาให้เข้าใจโดยง่าย ซึ่งต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ของปัญหาล้วนบุคคลและส่วนรวมด้วย
10. เสริมแรงมโนคติของผู้เรียนว่าต้องเป็นทั้งผู้เรียนรู้และผู้จัดการชีวิตตัวเอง โดยจัดบรรยากาศที่น่าสนับสนุน และรับปฏิกริยาอันกลับของผู้เรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นความสามารถของผู้เรียนให้ปรากฏ
11. เน้นประสบการณ์ การมีส่วนร่วมและวิธีการสร้างโครงการอย่างเป็นระบบ โดยทำในรูปแบบลักษณะ “สัญญาการเรียน” (Learning Contract)
12. ทำความชัดเจนในเรื่องการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทางเลือกหรือการตัดสินใจไม่ว่าเป็นวิธีการที่จะปรับคุณภาพของการเลือกและกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกเฟ้นสิ่งที่ดีที่สุด

แหล่งวิทยาการในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ถนนมวงศ์ ยอดมรรคผล (สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. 2540 : 30 ; อ้างอิงจาก ถนนมวงศ์ ยอดมรรคผล. 2526 : 506) กล่าวว่า แหล่งสะสมความรู้ของมนุษย์อาจแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ในตัวมนุษย์เอง คือ สมอง เป็นสิ่งที่อ่านได้ยาก เพราะเป็นระบบที่ลึกซึ้งมาก จะอ่านได้ก็ ต้องให้มนุษย์นั้นสื่อออกมาด้วยคำพูด ท่าทาง หรือสัญลักษณ์ ที่เข้าใจร่วมกัน

2. ในสิ่งต่าง ๆ คือ ธรรมชาติและวัตถุต่าง ๆ เป็นความรู้ที่อ่านได้ แต่ต้องมีความรู้ ความสามารถอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น นักโบราณคดีอ่านอายุกระดูก นักภูมิศาสตร์อ่านชั้นดิน เป็นต้น ความรู้พื้นฐานในการอ่านสิ่งเหล่านี้แต่เดิมก็ได้รับการถ่ายทอดกันมาจากการฝึกฝน แต่ ต่อมาก็มีตำราให้ศึกษากันได้ แต่ต้องอาศัยประสบการณ์ประกอบด้วย

3. ในสิ่งต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ นับได้ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่สุดสำหรับการศึกษาค้นคว้าของ มนุษย์ ได้แก่ รหัสและตัวอักษรต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่บันทึกไว้ในหนังสือและวัตถุการอ่านนั่นเอง

นิโคลส์ (Nicholes. 1971. 342-343) ได้จำแนกประเภทของแหล่งวิทยาการหรือแหล่ง ทรัพยากรในชุมชนที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนด้วยการนำตนเองไว้หลายประเภท คือ

1. ผู้ชำนาญพิเศษ คือ ผู้ที่มีความชำนาญ เช่น นักดนตรี จิตรกร นักกีฬา อาชีพพ่อค้า นักธุรกิจ นายธนาคาร นักอุตสาหกรรม แม่บ้าน ชาวนา เป็นต้น
2. พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักศึกษา เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ
3. ผู้แทนองค์การ คือ บุคคลที่เป็นตัวแทนของสังคม เทศบาล และองค์การเกี่ยวกับ วัฒนธรรมทั้งพวกพนักงาน คณะกรรมการด้านธุรกิจต่าง ๆ และหน่วยงานอื่น ๆ
4. ผู้แทนทางด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม บุคคลที่ทำงานในโรงงานต่าง ๆ การขนส่ง เหมืองแร่ การเกษตร กิจการค้าต่าง ๆ การเงิน และประกันภัย
5. ผู้แทนของรัฐบาล คือ บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากจังหวัด เช่น นายก เทศมนตรี คณะกรรมการของจังหวัด ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่อนามัย รวมทั้งพวกที่อยู่ในระดับบริหารประเทศ เช่น วุฒิสมาชิก ผู้แทนราษฎร และบุคคลในสหพันธ์ต่าง ๆ
6. คณะกรรมการให้การศึกษา เช่น ผู้ที่ให้คำแนะนำในโรงเรียน
7. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ หิน น้ำ ดิน แร่ และวัตถุทางธรรมชาติอื่น ๆ
8. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มนุษย์ได้สร้างสิ่งต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีคุณค่าทางการศึกษา และเป็นสิ่งที่สำคัญที่ใช้ในการศึกษาในการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ ถนน รถไฟ รถยนต์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ รูปปั้น กระจาดคำ โต๊ะเรียน โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

โนลส์ (Knowles. 1976 :47) ได้กล่าวถึงการแสวงหาแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นวัตถุและ บุคคลดังต่อไปนี้

1. แหล่งวิทยาการที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียนเอง

2. แหล่งวิทยาการที่เป็นเสมือนวิทยากร คือ ครู หรือ เพื่อน ผู้ที่สามารถช่วยเหลือ ร่วมมือกัน ในกระบวนการเรียนการสอน ได้เป็นอย่างดี
3. แหล่งวิทยาการที่ใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
4. ทักษะต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยให้การแสวงหาแหล่งวิทยาการ ได้สะดวก รวดเร็ว เช่น ทักษะ การตั้งคำถาม ทักษะการอ่าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการแสวงหาแหล่งวิทยาการทั้งที่เป็นวัตถุและบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของการเรียนด้วยการนำตนเอง ช่วยให้การเรียนด้วยการนำตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพ ได้อย่างเต็มความสามารถ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

นักศึกษาสายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้า จักว่าเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ ดังนั้น ทฤษฎีทางการศึกษาผู้ใหญ่จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ได้ นอกจากนี้ ทฤษฎีทางการศึกษาผู้ใหญ่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาหรือการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เมอร์เรียม และคาฟฟาเรลลา (ลิริวิตน์ สัมพันธ์ยุคท. 2540 : 32 อ้างอิงจาก Merriam and Caffarella. 1991) ได้จัดแบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภท คือ ทฤษฎีที่ยึดลักษณะของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult Learners' Characteristics) ทฤษฎีที่ยึดสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนเป็นหลัก (Adult's Life Situation) และทฤษฎีที่ยึดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกนึกคิดเป็นหลัก (Changes in Consciousness)

1. ทฤษฎีที่ยึดลักษณะของผู้เรียนเป็นหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) ของ มัลคัม โนลส์ (M.S. Knowles) ที่ได้ตั้งสมมติฐานผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่สรุปได้ 5 ข้อ คือ

- 1) ในขณะที่บุคคลอย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จะมีการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ จากแบบพึ่งพาตนเองไปเป็นแบบการนำตนเองมากขึ้น
- 2) ผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นขุมทรัพย์แห่งความรู้
- 3) ความพร้อมในการเรียนของผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับผลทางการพัฒนาจากภาระหน้าที่ในสังคม

4) มีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ทางด้านเวลา จากการหาความรู้เพื่อไว้ใช้ในอนาคต มาเป็นการหาความรู้เพื่อใช้ทันที ดังนั้น การเรียนของผู้ใหญ่จึงเป็นการยืดยาวเป็นศูนย์กลาง มากกว่ายึดเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง

5) แรงจูงใจของผู้ใหญ่ เกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก

แพทริเซีย ครอสส์ (Cross, 1979) ได้เสนอทฤษฎีลักษณะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยยึดลักษณะความแตกต่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ใช้ตัวแปร 2 ชุด เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับบุคคล ประกอบด้วย มิติทางกายภาพ มิติด้านจิตวิทยา และมิติทางสังคม และวัฒนธรรม กับตัวแปรที่เป็นลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ประกอบด้วยตัวแปรเฉพาะของผู้เรียน เช่น การเรียนแบบเต็มเวลา หรือแบบบางส่วนของเวลา การเรียนแบบสมัครใจหรือการเรียนแบบบังคับ

2. ทฤษฎีที่ยึดสถานการณ์ในชีวิตของผู้เรียนเป็นหลัก มีทฤษฎีพลังสำรอง (Theory of Margin) ของแมคคัลสกี (McClusky) กล่าวโดยสรุปถึงวัยผู้ใหญ่ว่าเป็นวัยแห่งการเติบโต เปลี่ยนแปลงและปรับตัว ซึ่งแต่ละคนจะจัดความสมดุลระหว่างปริมาณของพลังงานที่ต้องการ กับพลังงานที่มีอยู่จริง คุณภาพนี้เปรียบเสมือนสัดส่วนระหว่างภารกิจของชีวิต (Load) กับพลังงานของชีวิต (Power) ที่ทำให้เราสามารถเผชิญกับภารกิจได้ พลังที่เหลือจากการถูกดึงไปใช้ เรียกว่า พลังสำรองของชีวิต (Margin in Life) โดยเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$\frac{\text{Power}}{\text{Load}} = \text{Margin}$$

ภารกิจของชีวิต (Load) ประกอบด้วยความต้องการที่เกิดจากตนเองและสังคม ซึ่งมีตัวแปรที่สัมพันธ์กัน 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ ภาระที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นของชีวิต ครอบครัว งาน ความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง เป็นต้น ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ความคาดหวังในชีวิต ความอดทน เป้าหมาย อุดมคติ และค่านิยม เป็นต้น

พลัง (Power) ประกอบด้วย ขุมพลังที่บุคคลสามารถนำมาใช้ในการทำภารกิจ พลังประกอบด้วยตัวแปรที่สัมพันธ์กัน 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ สุขภาพ การติดต่อทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ทักษะ และประสบการณ์ในชีวิต เช่น ความยืดหยุ่นในการปรับตัว ทักษะในการจัดการ เป็นต้น

พลังสำรอง (Margin) อาจเพิ่มขึ้นโดยการลดภาระกิจลง หรือเพิ่มพลังขึ้น ในทางตรงกันข้ามพลังสำรองอาจลดลงโดยการเพิ่มภาระกิจขึ้นหรือลดพลังลง ซึ่งหมายความว่า ถ้าบุคคลสามารถควบคุมภาระกิจและพลังได้ หรือสามารถควบคุมพลังสำรองได้ เขาก็พร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ สามารถดำเนินงานค้นคว้า สร้างสรรค์ หรือมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น สภาวะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ ก็คือการทำให้เกิดพลังสำรองเกินระดับที่จะใช้ในชีวิตทั่วไป

แมคคัลลิสกี เชื่อว่า การที่ผู้ใหญ่เรียนอย่างไรวินั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาอยู่ในระยะใดของวัฏจักรชีวิต ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อศักยภาพการเรียนรู้ ตลอดจนอุปสรรคการเรียนรู้ที่เขามีอยู่ในขณะนั้น

การเรียนการสอนในวัยผู้ใหญ่จำเป็นต้องคำนึงถึง เอกัตบุคคล กิจกรรมในชีวิต ซึ่งอาจมีส่วนสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียน มโนภาพทางด้านเวลาของเขา ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อหรือช่วงวิกฤตของชีวิต สุดท้ายต้องพิจารณาถึงความต้องการของเขาในแง่ที่ว่า การเรียนจะสามารถนำไปใช้กับปัญหาของเขาหรือไม่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในกลุ่มนี้ ยังมีแนวคิดของน็อกซ์ (Knox) ที่ได้เสนอทฤษฎีประสิทธิภาพ (Proficiency Theory) และจาร์วิส (Jarvis) ที่ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่โดยเน้นที่ประสบการณ์ชีวิตหรือประสบการณ์ของผู้ใหญ่เช่นกัน

2. ทฤษฎีที่ยึดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้สึกนึกคิด เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นทางความคิดของประสบการณ์และความหมายภายใน โดยเน้นความคิดที่มีความเป็นอิสระ แนวคิดนี้เชื่อว่า ความรู้ความเข้าใจที่มีความครอบคลุมมากขึ้น แยกแยะได้ดีขึ้น มีการบูรณาการมากขึ้น เหล่านี้เป็นความรู้ความเข้าใจสุดยอดที่ผู้ใหญ่เลือก ถ้าเขาสามารถเลือกได้ การเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่ที่ได้ใหม่นั้นจะเปลี่ยนแปลงความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นความรู้ความเข้าใจใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นการปลดปล่อยผู้เรียนให้มีความเป็นอิสระ ผลสูงสุดที่ได้รับจากการเรียนรู้ประเภทนี้คือ การทำให้ตระหนักถึงสมมติฐานทางวัฒนธรรมซึ่งครอบงำ กฎ บทบาท จารีตประเพณี และความคาดหวังของสังคม ซึ่งได้บงการวิธีที่เราคิด มองเห็น รู้สึก และกระทำ นักคิดแนวนี้ ได้แก่ เมสซิโรว์ (Mezirow) และเฟรร์ (Freire)

สรุป แนวคิดทฤษฎีทางการศึกษาผู้ใหญ่ นั้นไม่สามารถอธิบายได้สมบูรณ์ด้วยทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียว แต่ต้องใช้หลายทฤษฎีประกอบกัน ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การนำตนเอง หรือการควบคุมตนเอง เป็นลักษณะหรือเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
2. ความกว้าง และความลึกของประสบการณ์ชีวิต เป็นสาระสำคัญหรือสิ่งกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
3. การควบคุมการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้น ได้เนื่องมาจากความคิดหรือการรู้จักตนเอง

โนลส์ (Knowles. 1976 : 48) ได้สรุปพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งเอื้ออำนวยต่อ นักศึกษาในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ประการหนึ่งที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กล่าวคือ การนำตนเองซึ่งเป็นความรู้ที่สคัญของผู้ใหญ่ ที่มีความต้องการและรู้ถึงความสามารถในการนำตนเอง เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหาและค้นหา คำตอบร่วมกับผู้เรียน มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านความรู้และทำหน้าที่ประเมินว่าเขาค่อยตามเรา หรือไม่เพียงใดเท่านั้น

ทฤษฎีว่าด้วยศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ของโนลส์ที่เรียกว่า ทฤษฎีแอนดราจยี (Andragogy) นั้น โนลส์มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเรียนได้มากที่สุด เมื่อวิธีการและเทคนิคการสอนทำให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involved) ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งโนลส์ได้สรุปว่าทฤษฎีแอนดราจยีตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานการเรียนรู้ 4 ประการคือ

1. มโนภาพต่อตนเอง (Self-Concept) เมื่อบุคคลเจริญเติบโตและมีวุฒิภาวะมากขึ้นความรู้ สึกรับผิดชอบต่อตนเองก็มีมากขึ้นตามลำดับ และถ้าหากบุคคลรู้ดีว่าตนเองได้เจริญวัยและมีวุฒิ ภาวะถึงขั้นที่จะควบคุมและนำตนเองได้ บุคคลก็จะเกิดความต้องการทางด้านจิตใจ เพื่อที่จะได้ ควบคุมและนำตนเอง นั่นคือผู้ใหญ่จะมองตนเองว่าสามารถควบคุมและนำตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่ง คนอื่น

2. ประสบการณ์ ((Experience) บุคคลเมื่อมีอายุและวุฒิภาวะมากขึ้น ก็ยังทำให้มีประสบ การณ์เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนจะได้รับเป็นเสมือนแหล่งวิทยาการอัน มหาศาลของการเรียนรู้ และในขณะที่เดียวกันประสบการณ์เหล่านั้นก็จะสามารถรองรับการเรียนรู้ใน สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง

3. ความพร้อม (Readiness) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนเมื่อเห็นว่าสิ่งที่เรียนไปนั้นมีความหมาย และมีความจำเป็นต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคม ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีหน้าที่การงาน มีบทบาทและ สถานภาพทางสังคม ดังนั้นผู้ใหญ่จึงพร้อมที่จะเรียนเสมอหากสิ่งที่เรียนไปนั้นเป็นประโยชน์ต่อ ตนเอง นั่นคือเรียนไปเพื่อเป็นส่วนประกอบของสถานภาพทางสังคม เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ ของสังคม

4. วิธีการเรียน (Orientation to Learning) ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทและสถานภาพ

ทางสังคม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงเป็นการเรียนเพื่อแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อความรู้ที่ได้รับจากการเรียนนั้นจะต้องนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยทันที เนื้อหาในการเรียนจะต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว เรียนแล้วเกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้ใหญ่จะไม่ยอมเสียเวลาเรียนในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

โมฮัมหมัด อับดุลกาเดร์ (2520 : 26-27) ได้สรุปหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี ถ้าเขาได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง เช่น ทำงานที่เป็นกลุ่ม ให้มีการอภิปราย จะช่วยให้การเรียนรู้ก้าวหน้า
2. จัดอุปกรณ์การสอนที่ช่วยให้เขาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือสัมพันธ์กับชีวิตจริงของเขา
3. ผู้ใหญ่จะรับความคิดใหม่ ๆ ได้เร็วกว่าถ้าความคิดใหม่สอดคล้องกับความเชื่อเก่า ๆ ของเขาที่มีอยู่แล้ว
4. ต้องศึกษาพื้นฐานและความต้องการของผู้ใหญ่ เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้แก่เขาให้มากที่สุด
5. ต้องช่วยสร้างความสำเร็จในบทเรียนขั้นต้น ให้แก่ผู้ใหญ่ที่มีพื้นฐานการศึกษาน้อยก่อนที่จะเริ่มบทเรียนใหม่ๆ ต่อไป
6. ผู้ใหญ่เคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีในโรงเรียนมาก่อน จึงควรสร้างประสบการณ์ที่สบาย ๆ อย่าให้ผู้เรียนรู้สึกว่าซ้ำกับประสบการณ์เก่าๆ ที่ผ่านมา
7. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมีจุด “หยุดนิ่ง” ผู้สอนควรทำความเข้าใจ เพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย เพราะเป็นธรรมดาในการเรียน
8. ควรมีการทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเรียนเสมอว่า “เราเรียนทำไมและขณะนี้ได้ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายมากน้อยแค่ไหน”

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2524 : 64-65) ได้สรุปสาระสำคัญของหลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1. ความต้องการและความสนใจ ผู้ใหญ่มักเกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าตรงกับความต้องการ ความสนใจ และสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรมทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่อเกิดการเรียนรู้นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรจะยึดถือสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียด ว่าส่วนไหนของประสบการณ์ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอน แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ คือ ความต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ บทบาทของครูจึงควรอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกับผู้เรียน มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าผู้เรียนคล้อยตามหรือไม่เพียงใดเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้น การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้แต่ละขั้นของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่แต่ละคน

มานพ กาลดี (สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ.2540 : 37 ; อ้างอิงจาก มานพ กาลดี. 2513 : 13-18) ได้สรุปลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่า “ผู้ใหญ่ไม่ว่าอายุเท่าใดก็มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ผลดี แต่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะแตกต่างไปจากการเรียนของเด็ก คือ

1. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่อเขาต้องการที่จะเรียน
2. ผู้ใหญ่จะเรียนเฉพาะสิ่งที่เขามีความรู้ดีกว่าจำเป็น
3. ผู้ใหญ่เรียนรู้โดยการกระทำ
4. จุดศูนย์กลางในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่อยู่ที่ปัญหา
5. ประสบการณ์มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
6. ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นในบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นกันเอง
7. ผู้ใหญ่ต้องการแนะนำไม่ใช่การสอนหรือคะแนน

การศึกษาของผู้ใหญ่กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

โนลส์ (Knoles. 1975 : 34-37) ได้ใช้วิธีการเรียนการสอนผู้ใหญ่หรือ Andragogical Process

มาประยุกต์เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศของความเป็นอิสระ ใ้วางใจ ให้เกียรติ เคารพในกฎเกณฑ์ร่วมกัน เคารพในความเป็นมนุษย์ร่วมกัน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมทาง ภายภาพต่าง ๆ ของสถานที่เรียนที่จะต้องเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

2. การวางแผนกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอนอย่างเป็นระบบ
3. การศึกษาถึงความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน
4. การกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกัน
5. การออกแบบวิธีการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
6. การดำเนินกิจกรรมตามแผนและแบบที่กำหนดไว้
7. การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

เฮมสตรา(Hiemstra, 1976 : 94) ได้สรุปลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จากงานวิจัยของเขา ดังนี้

1. ผู้ใหญ่เกือบทุกคนจะมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
2. การเรียนเพื่อเพิ่มวุฒิ หรือการเรียนในโรงเรียนนั้นเป็นเพียงส่วนย่อยของการเรียนทั้งหมดของผู้ใหญ่
3. การเรียนส่วนใหญ่ของผู้ใหญ่ เป็นการเรียนที่เกิดจากการวางแผนของตนเอง (ประมาณ 2 ใน 3 ของการเรียนทั้งหมด
4. แหล่งวิชาการหรือสื่อการเรียนของผู้ใหญ่ ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสาร จดหมาย ข่าว เพื่อน ญาติ ชุมชน
5. วัตถุประสงค์ในการเรียนของผู้ใหญ่ ส่วนมากจะเป็นการศึกษาเพื่อให้บรรลุถึงความ สมบูรณ์ของชีวิต
6. บ้านเป็นสถานที่เรียนที่ผู้ใหญ่ชอบมากที่สุด

โนลส์ (Knoles, 1975 : 303) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่าเป็น รูปแบบของการเรียนที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ โดยให้เหตุผล 2 ประการ คือ

1. ผู้ที่เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนมากเป็นผู้ที่มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง และเข้ามา เรียนด้วยความเต็มใจ มิได้ถูกบังคับ มาเรียนด้วยความสมัครใจ จะเป็นผู้ที่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากกว่าและดีกว่า

ผู้ที่เข้าเรียนโดยถูกบังคับ และอยู่ในระบบการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้บอกแต่เพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้ เพราะว่าการเรียนด้วยการนำตนเอง ผู้ที่เข้ามาเรียนจะมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่แน่นอน มีแรงจูงใจ นอกจากนี้แล้ว ผู้เรียนมักจะนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าและนานกว่า

2. การเรียนด้วยการนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและกระบวนการพัฒนาทางจิตวิทยา นั่นคือ เมื่อมนุษย์ลี้มตามองดูโลก มนุษย์เราช่วยตัวเอง ไม่ได้ ต้องพึ่งพ่อแม่ และคนอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อเติบโตขึ้น มนุษย์ก็ค่อย ๆ เปลี่ยนบุคลิกภาพเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่พึ่งคนอื่นอีกต่อไปตามลำดับ โดยเริ่มหลุดจากการควบคุมของพ่อแม่ ของครู และของคนอื่นๆ และสิ่งนี้ก็คือ การพัฒนาไปสู่การเรียนด้วยการนำตนเอง

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจะเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนได้นั้น ต้องอาศัยการสร้างสม ค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง และจากการวิจัยของ ทัท (Tough) พบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นลักษณะที่จะพบโดยทั่วไปในผู้ใหญ่ และผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะมีลักษณะพิเศษ ดังนี้ (สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. 2526 : 264 - 265)

1. เป็นผู้ที่ตั้งเป้าหมายของการกระทำไว้ชัดเจน
  2. รู้จักเลือกใช้ความรู้และทักษะที่เหมาะสม
  3. วางแผนการเรียนอย่างดี
  4. เรียน ได้โดย ไม่สุดกำลังความสามารถ
  5. มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ของตน และมีความสามารถ
- อยากรู้ อยากเห็น ขณะเดียวกันคนเหล่านี้ยังชอบงานที่ตนทำอยู่
6. เข้าใจและยอมรับคุณลักษณะของตน และไม่พอใจกับสภาพของตนในปัจจุบัน
  7. มีความเชื่อมั่น กล่าวหาญพอที่จะเปิดเผยตนเอง
  8. มีความสนใจอย่างมีทิศทางแน่นอน
  9. เป็นผู้เลือกอาชีพและกิจกรรมของตนเอง
  10. ไม่ได้ถูกบังคับหรือถูกกดดันจากภายนอก
  11. เป็นผู้ที่มีความผูกพันหรือยึดมั่นต่อจุดหมายของชีวิต
  12. ต่อสู้บากบั่นเพื่อบรรลุเป้าหมายสำคัญบางประการ
  13. มีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง
  14. เป็นผู้มีผลงานและประสบความสำเร็จ
  15. สามารถสมาคมคบหากับเพื่อน รักใคร่จริงจัง ได้อย่างน้อย 2-3 คน

สมบุรณ์ ศาลาชาชีวิน (2526 : 265) กล่าวถึงลักษณะของผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จสูงในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากรายงานของ ทัฟ (Tough) ว่า มีลักษณะคล้ายกับคุณลักษณะของบุคคลในอุดมคติของมาสโลว์ (Maslow) ที่เรียกว่า Self Actualized Person และจอห์น การ์ดเนอร์ (John Gardner) ได้สรุปว่าผู้ใหญ่ประเภทนี้เรียกว่าเป็นผู้ที่ปรับปรุงตนเองให้ใหม่อยู่เสมอ (Self Renewal) เป็นผู้ที่พัฒนาศักยภาพของตนเองและค้นคว้าด้วยตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง การพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองนี้ไม่ใช่การกระทำด้วยการรอคอยโอกาสหรือจังหวะ แต่เขาจะเป็นผู้สร้างสรรค์และวางแผนการกระทำอย่างมีระบบต่อเนื่องจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นที่น่าพอใจที่ผลการวิจัยของ ทัฟ สนับสนุนทฤษฎีหรือแนวคิดของมาสโลว์

ความต้องการที่จะพิสูจน์ตนเองหรือรู้จักค้นพบเกี่ยวกับตนเอง (Self Actualization) จึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญของผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลงานวิจัยของแอสทานิโน (Astanino) และบริคเคิล (Brickell) ใน ค.ศ.1980 สรุปว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในช่วงชีวิตของผู้ใหญ่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นอกจากนั้น การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในความอยากรู้อยากเห็น ความพอใจที่จะรู้ ทำความเข้าใจ และแสดงความสามารถของตนในบางสิ่งบางอย่าง แรงจูงใจภายในเป็นแรงจูงใจของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นความเชื่อของคนอเมริกันที่ว่า ทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้เป็นจริง เพื่อให้มีทักษะ มีความรู้ความฉลาดเพิ่มขึ้น ไม่ใช่เพื่อการปรับตัวหรือการสนองตอบต่อแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อม แต่เพื่อเป็นการพิสูจน์ความสามารถหรือศักยภาพของตน (สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. 2540 : 40 ; อ้างอิงจาก Gross. 1979)

สุวรรณ วัฒนวงศ์ (2533 : 9) กล่าวถึงความตั้งใจหรือแรงจูงใจในการเข้าเรียนของผู้ใหญ่ โดยอ้างแนวคิดของนักการศึกษาผู้ใหญ่ของสหรัฐอเมริกา คือ ฮูล (Houle. 1961) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ในหนังสือชื่อ "The Inquiring Mind" โดยทำการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากนักศึกษผู้ใหญ่ ได้แยกแรงจูงใจในการเข้ามาเรียนออกได้ 3 ประเภท คือ

1. ความตั้งใจมุ่งหวังด้านเป้าประสงค์ (Goal-Oriented) ผู้เรียนมีความต้องการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยนำความรู้ที่ได้รับไปแก้ไขปัญหาการทำงานที่ปฏิบัติ อยู่มีเป้าหมายเกี่ยวกับวุฒิบัตร ประกาศนียบัตร ซึ่งสามารถจะนำไปปรับขึ้นเงินเดือน เลื่อนขั้นและหน้าที่การงานได้ ดังนั้นผู้ใหญ่จะเรียนเฉพาะสิ่งที่เขามีความรู้ดีที่มีความจำเป็นจะต้องเรียน
2. ความตั้งใจมุ่งหวังด้านกิจกรรมทางสังคม (Activity-Oriented) ผู้เรียนมีความต้องการได้พบเพื่อนใหม่ และเลือกร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ที่มีขึ้นในสถาบันการศึกษาใหญ่นั้น

3. ความตั้งใจมุ่งหวังทางด้านความรู้ (Learning-Oriented) ผู้เรียนในประเภทนี้จะเป็นพวกที่มุ่งมั่นเอาใจใส่และจริงจังต่อการเรียนเป็นอย่างมาก ต้องการที่จะได้รับความรู้ ในสิ่งที่ตนเองยังไม่ทราบ ตลอดจนความชำนาญและทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง

จากธรรมชาติและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่แล้ว ซึ่งเห็นได้ชัดจากผลการวิจัยของ ทัท (Tough) ที่ว่ากลุ่มผู้เรียนที่มุ่งหวังทางด้านความรู้ จัดเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ชอบเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากที่สุด นับเป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนพึงมี ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกระบวนการภายในตัวผู้เรียน (Learning is an Internal Process) ที่ผู้เรียนควบคุมและใช้ทั้งสติปัญญา อารมณ์ และร่างกายของตนเองกระทำการในเชิงจิตวิทยา อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการตอบสนองความต้องการ (Need-Meeting) และการบรรลุเป้าหมาย (Goal-Striving) ทั้งนี้หมายความว่าผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้เรียนรู้ทราบเท่าที่เขาคิดว่า เขาต้องการเรียนรู้และการเรียนรู้จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้แล้วผู้เรียนจะใช้ทรัพยากรและแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เมื่อผู้เรียนคิดว่าสิ่งเหล่านี้ จะตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของเขา (อุ้นตา นพคุณ. 2527)

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล

การจัดการศึกษาวิธีเรียนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2516 โดยจัดเป็นโครงการการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์ (ว. ปณ.) มีคู่มือเรียนเป็นสื่อหลัก มีรายการวิทยุและจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นสื่อเสริม ต่อมาในปีการศึกษา 2531 กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ได้เปลี่ยนการศึกษาทางวิทยุและไปรษณีย์มาเป็นวิธีเรียนแบบทางไกล และมอบให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นแกนกลางในการจัด โดยร่วมมือกับกองต่าง ๆ ในส่วนกลาง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อให้การจัดการศึกษาทางไกลดำเนินการไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2533 : 1)

หลักการ

การจัดการศึกษาทางไกล มีหลักการจัดดังต่อไปนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2533 : 6)

1. เป็นการจัดวิธีเรียนทางไกลโดยใช้สื่อประสมในการเรียนการสอน เช่น การเรียนด้วยตนเองจากการศึกษาเอกสาร ฟังบทเรียนทางวิทยุ เรียนผ่านโสตทัศนูปกรณ์ และการสื่อสารทางระบบไปรษณีย์ รวมทั้งการจัดกลุ่มผู้เรียนโดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้ประสานงานให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม การ

จัดการสอนเสริม รวมทั้งการจัดสื่อประกอบต่าง ๆ เช่น เอกสารเสริม แบบฝึกหัด สมุดกิจกรรม เทป วีซีดี การจัดศูนย์การเรียนรู้ ตลอดจนแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

2. วิธีเรียนทางไกล เป็นวิธีการเรียนแบบระบบเปิด คือ เปิดให้ผู้เรียนสามารถมาลงทะเบียนเรียนได้อย่างทั่วถึงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลาเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลาที่เหมาะสมกับตนเอง สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ทั่วไป ตามความสะดวกของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาตามความสามารถ ไม่มีข้อจำกัด

3. วิธีเรียนทางไกลเป็นการเรียนที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง คือ ให้ผู้เรียนวางแผนวิธีเรียนด้วยตนเอง โดยใช้สื่อประสม

4. เป็นการเรียนที่ฝึกให้นักศึกษาได้ทำงานร่วมกับคนอื่น โดยมีการกำหนดให้พบกลุ่มสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

วัตถุประสงค์

การจัดการศึกษาทางไกล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2533 : 6)

1. เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนที่ด้อย พลาด หรือขาดโอกาสทางการศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ในการที่จะนำไปปรับปรุงชีวิต ความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

2. ใช้รูปแบบการศึกษาทางไกลในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในระบบโรงเรียน

3. เสริมสร้างการรู้หนังสือและยกระดับการให้การศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

4. ให้ประชาชนได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้

5. สร้างเสริมให้เกิดกระบวนการพบกลุ่มในการเรียนการสอน และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอนและชุมชน

วิธีการเรียน

ในการจัดการเรียนการสอนทางไกล ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยอาศัยสื่อหลักที่สำคัญ 3 ลักษณะ (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. 2533 : 6) คือ

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แบบเรียน แบบฝึกหัด เอกสารประกอบการเรียนและเอกสารอื่น ๆ เป็นสื่อหลักที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นสื่อที่ให้ความรู้ทางวิชาการ ช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดเวลาเมื่อต้องการ ไม่ว่านักศึกษาจะอยู่ที่ไหนก็สามารถศึกษาได้ เป็นสื่อที่ส่งเสริมการอ่านแล้วทำความเข้าใจ ได้หลายครั้ง

2. สื่อโสตทัศน์ ได้แก่ วิद्यุ โทรทัศน์ สไลด์ เทปคาสเซต และวีดีโอเทป เป็นสื่อที่ส่งข่าวสารได้รวดเร็ว ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื้อหาที่นำมาเสนอเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องความรู้ทางวิชาการ ให้ข้อคิดเห็นแก่นักศึกษา และป็นประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาอยากรู้อยากศึกษาค้นคว้าต่อไป

3. การพบกลุ่ม นักศึกษาทางไกลต้องมาร่วมทำกิจกรรมพบกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ซึ่งศึกษาจากคู่มือการเรียน การฟังรายการวิทยุ และจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ มาร่วมกันแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มาแก้ปัญหาด้วยตัดสินใจร่วมกัน โดยมีครูประจำกลุ่มเป็นผู้คอยประสานงาน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนของนักศึกษา วิธีเรียนทางไกลสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม จำนวน 48 หน่วย โดยมาพบกลุ่ม เป็นการทำงานกลุ่มภาคปฏิบัติ ที่มุ่งเสียสละเพื่อส่วนรวมและชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้นักศึกษารักการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความผูกพันกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ รู้จักคิด รู้จักทำ และการแก้ปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งวิชาการอื่น ๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

1. การเรียนการสอน การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีของการจัดการศึกษานอกโรงเรียน และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกัน กับทั้งสามารถโอนผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน กับการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกด้วย

2. เวลาเรียน ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อน ได้อีกตามที่เห็นสมควร หลักสูตรนี้กำหนดให้เรียนวิชาบังคับ 5

หมวดวิชา วิชาเลือกอย่างน้อย 3 หมวดวิชา นักศึกษาลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกินภาคเรียนละ 2 หมวดวิชา

ในกรณีการเรียนแบบชั้นเรียน ในสัปดาห์หนึ่งให้โรงเรียนเปิดสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 6 วัน วันละไม่น้อยกว่า 5 คาบ คาบเรียนละ 50 นาที สัปดาห์ละ 30 คาบ ในคาบเวลาดังกล่าว จะต้องเป็นเวลาเรียนอย่างน้อย 29 คาบ เวลาที่เหลือสัปดาห์ละ 1 คาบ ให้จัดกิจกรรม การจัดคาบเรียนของแต่ละหมวดวิชาต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้คิดตามอัตราส่วนของหน่วยการเรียนของหมวดวิชาที่เปิดสอนในภาคเรียนนั้น ๆ สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของหมวดวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อนจะต้องเป็น 5 เท่า ของเวลาที่กำหนดสำหรับภาคปกติ

3. หน่วยการเรียน การกำหนดหน่วยการเรียนหมวดวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรให้ถือเกณฑ์การเทียบ ดังนี้

3.1 หมวดวิชาบังคับ ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย 1 หมวดวิชาสังคมศึกษา 1 หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 1 และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 2 มีค่าหมวดวิชาละ 6 หน่วยการเรียน ส่วนหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพแต่ละสาขามีค่าสาขาละ 12 หน่วยการเรียน

3.2 หมวดวิชาเลือก ได้แก่ หมวดวิชาภาษาไทย 2 หมวดวิชาสังคมศึกษา 2 หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ 3 หมวดวิชาคณิตศาสตร์ และหมวดวิชาภาษาต่างประเทศ มีค่าหมวดวิชาละ 13 หน่วยการเรียน

4. ข้อกำหนดหมวดวิชาอาชีพ หมวดวิชาอาชีพที่เรียนตามหลักสูตรนี้ ให้เลือกจากหลักสูตรวิชาอาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติหรือสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินจากประสบการณ์ด้านอาชีพ

4.1 เรียนตามหลักสูตรวิชาอาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ โดยอาจจะเลือกเรียนวิชาเดียวสาขาเดียว หรือหลายรายวิชาสาขาเดียว หรือหลายรายวิชาต่างสาขากัน ที่มีเวลาเรียนตามหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 250 ชั่วโมง นับให้ 1 หมวดวิชา โดยสถานศึกษาจัดสอนเองหรือโอนผลการเรียนมาจากสถานศึกษาอื่นๆ

4.2 โอนผลการเรียนจากสถานฝึกงานอาชีพตามวิธีการและเกณฑ์ ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

4.3 เทียบจากประสบการณ์ด้านอาชีพ ดังนี้

1) ประเมินจากประสบการณ์ที่มีอยู่

2) ประเมินจากอาชีพที่ประกอบการอยู่

3) ประเมินจากโครงการประกอบอาชีพใหม่หรือโครงการพัฒนาอาชีพเดิม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามวิธีการและเกณฑ์ ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

5. การประเมินผลการเรียน การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530

6. เกณฑ์การจบหลักสูตร ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องได้วิชาบังคับ 5 หมวดวิชา (36 หน่วยการเรียนรู้) วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 3 หมวดวิชา (39 หน่วยการเรียนรู้) รวมแล้ว 8 หมวดวิชา (75 หน่วยการเรียนรู้) และต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของเวลาที่กำหนดตลอดหลักสูตร

งานวิจัยในต่างประเทศ

กุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977 : 62-69) แห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจีย ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมของการเรียนด้วยการนำตนเอง (Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale) งานวิจัยนี้ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากบุคคลที่ได้รับการตระหนักว่า มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างเด่นชัด จำนวน 14 คน การเก็บข้อมูลใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เริ่มต้นด้วยให้กลุ่มตัวอย่างระบอบองค์ประกอบสำคัญ แล้วนำองค์ประกอบที่ได้จากการสำรวจมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแบบวัดลักษณะความพร้อมของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale) เรียกย่อ ๆ ว่า SDLRS แบบสอบถามมี 41 ข้อ เป็นกิจกรรมและลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า แบบลิเคอร์ต (Likert-Type Item) ได้นำเครื่องมือนี้ไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 307 คน ในรัฐจอร์เจีย และรัฐเวอร์จิเนียเป็นผู้ตอบแล้วนำคำตอบที่ได้มาทำการวิเคราะห์เป็นรายข้อ (Item Analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อใช้คัดเลือกข้อคำถามสำหรับทำเป็นแบบสอบวัดเพื่อใช้ในวงกว้างต่อไป แบบสอบวัดนี้มีความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ.78

ต่อมา ได้มีการปรับปรุงเครื่องมือ โดยเพิ่มข้อคำถามจาก 41 ข้อ เป็น 58 ข้อ และนักวิจัยคนอื่น ๆ เช่น ซับบาเกียน (Subbaghan) ฮาสซัน (Hassan) และบรอกเก็ต (Brockett) ได้นำไปลองใช้ และระบุว่าเป็นแบบวัดที่มีความน่าเชื่อถือและมีความสมเหตุสมผล

ผลจากงานวิจัยนี้ชี้ว่า การที่บุคคลเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นั้น ต้องมีลักษณะความพร้อมของการเรียนรู้ 8 ประการ คือ

1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (Openness to Learning Opportunities)
2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (Self Concept as an Effective Learner)
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน (Initiative and Independence in Learning)
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (Informed Acceptance of Responsibility for One's own Learning)
5. มีความรักที่จะเรียน (Love of Learning)
6. มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
7. มองอนาคตในแง่ดี (Positive Orientation to the Future)
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills)

เรย์โนลด์ (Renolds. 1986 : 3571-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการเข้าศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนนอกเวลาในวิทยาลัยชุมชน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน อายุเฉลี่ย 35.75 ปี โดยใช้ SDLRS และ EPS (Educational Participation Scale) พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างแรงจูงใจด้านพุทธิปัญญากับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยประสบการณ์และสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตเป็นอิทธิพลที่สำคัญ และระบุว่า ความสนใจทางพุทธิปัญญาเป็นเหตุผลสำคัญในการเข้าร่วมโปรแกรม

เวลช์ (Welch. 1977 : 4267) ได้ศึกษาค้นคว้าผลการเรียนแบบเรียนด้วยตนเองเกี่ยวกับการฝึกตั้งคำถามปลายี่าวิชาสังคมศาสตร์ ของนักศึกษาคณะ เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนในห้องปฏิบัติการด้วยตนเองและการฝึกที่ไม่ใช่ห้องปฏิบัติด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในมหาวิทยาลัยโอคลาโฮมาสเตท ภาคใต้ จำนวน 22 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม คือ ให้กลุ่มทดลองสองกลุ่มแรกเรียนฝึกตั้งคำถามด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง กลุ่มทดลองที่สองฝึกตั้งคำถามแต่ไม่ใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง และกลุ่มควบคุมเรียนโดยไม่ต้องฝึกตั้งคำถาม พบว่า

กลุ่มทดลองกลุ่มแรกมีผลการเรียนแตกต่างจากกลุ่มทดลองที่สองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองกลุ่มแรกมีผลการเรียนแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มทดลองที่สองกับกลุ่มควบคุมมีผลการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ไรแมค (Rimac. 1977 : 120-A) ได้วิจัยเรื่อง การออกแบบและปรับปรุงแบบมาตราส่วนประเมินค่า การศึกษาค้นคว้าตามลำพัง ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 9 ประการ ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ความรับผิดชอบของผู้เรียน จุดประสงค์ของผู้เรียน การใช้สื่อวัสดุ การใช้วิทยากร สภาพทางกายภาพ บทบาทของผู้สอน การใช้เวลาของผู้เรียน และโอกาสของการศึกษาตามลำพัง องค์ประกอบที่นำมาใช้ในกิจกรรมของผู้เรียนมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการศึกษามากกว่าองค์ประกอบที่นำมาใช้ในกิจกรรมของครู การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นตัวแปรที่สามารถทำให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาตามลำพัง นอกจากนี้แบบประเมินค่าการศึกษาค้นคว้าตามลำพังที่สร้างขึ้น สามารถใช้ได้กับผู้สังเกตที่ได้รับการฝึกมาน้อยและผู้สังเกตที่ไม่ได้รับการฝึก สามารถใช้แบบประเมินค่าการศึกษาค้นคว้าตามลำพัง ได้ดีเกือบเท่าผู้สังเกตที่ได้รับการฝึก

โมแรด (Mourad. 1978 : 2002-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษา เพศ และความคิดริเริ่มด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักเรียนที่มีสติปัญญาเป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 684 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาคือ SDLRS กับ TTCT (Tarrence Tests of Creative Thinking) Verbal Form A, Task 1-2 และ TTCT Figural Form B. Task 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนน SDLRS สัมพันธ์กับคะแนน TTCT และเมื่อจำแนกนักเรียนออกตามระดับการศึกษา คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แยกตามเพศ พบว่า องค์ประกอบด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา องค์ประกอบด้านความคิดริเริ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง แยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศ องค์ประกอบด้านความสามารถในการใช้ทักษะเบื้องต้นในการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา มีความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อแยกตามเพศในลักษณะรวม นักเรียนชายและหญิงมีคะแนนเท่ากันในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่นักเรียนชายมีคะแนนสูงกว่าในองค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์

บีโจท์ (Bejot. 1981 : 2434-A) ได้ศึกษาระดับของการเรียนรู้ด้วยตนเอง และตัวเลือกของวิธีการในการเรียนรู้ และความสัมพันธ์กับโปรแกรมภายนอกที่จัดให้สอดคล้องกัน โดยใช้ The Seward County Extension Program กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใหญ่ 77 คน สุ่มตัวอย่างโดยคอมพิวเตอร์จากครอบครัว 5024 ครอบครัวใน Seward County, Nebraska ข้อค้นพบบ่งชี้ว่า ที่อยู่อาศัย อายุ และเพศ ไม่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการพัฒนาทักษะ กลุ่มตัวอย่างชอบระบบการสัมมนากลุ่มเล็ก ๆ การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม และการศึกษาโดยอิสระ แหล่งวิทยาการที่ใช้มากที่สุดในการ Seward County Extension Service คือ การอ่านหนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว และสิ่งพิมพ์รัฐบาล

บ็อกซ์ (Box. 1983 : 679-A) ได้ศึกษาลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ และผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านโปรแกรมพยาบาลจาก Tulsa Junior College เมือง Tulsa มลรัฐ Oklahoma กลุ่มตัวอย่างจำนวน 477 คน ใช้ SDLRS เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบโดย อายุ และเพศ แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในด้านคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับเกรดเฉลี่ยสะสม

ยัง (Young. 1986. : 1886-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ เพศ และการควบคุมตนเอง กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์เจีย (Georgia) จำนวน 126 คน โดยใช้ SDLRS และ ANS-IE (Adult Nowicke Strickluad International-External Scale) ผลการวิจัยพบว่า ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เชื้อชาติ และการควบคุมตนเอง กับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เกรย์ (Grey. 1986 : 1218-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของผู้จัดการบริษัทที่ดำเนินกิจการโทรศัพท์ในฮ่องกง กับระดับของการจัดการ อัตราการปฏิบัติงานในด้านการจัดการ และความสามารถในการรับรู้ปัญหา การสร้างสรรค์ และระดับของการเปลี่ยนแปลงตามสภาพลักษณะงานที่ควรจะเป็น ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการจัดการในด้านต่าง ๆ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ และเชื้อชาติ

ไทซิงเกอร์ (Tysinger. 1986 : 2892-A) ได้ทำวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาวิธีการบรรลุเป้าหมายในโครงการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 คน เป็นผู้สอนในกองทัพ 15 คน พยาบาลฝึกหัด 15 คน พบว่า มีความยุ่งยากสับสนในกระบวนการวางแผนเป้าหมายในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และค่อนข้างจะไม่เป็นแบบแผน มีลักษณะยืดหยุ่นได้ ยอมให้ผู้เรียนวางแผนเป้าหมายและขยายเป้าหมายเหล่านั้นไปเรื่อยๆ พร้อมกับโครงการการเรียนรู้ก้าวหน้าขึ้น รูปแบบของการตั้งเป้าหมายขึ้นอยู่กับการสำรวจเนื้อหาในโครงการเรียนรู้เพื่อที่จะหาความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอ ความพอใจต่อเป้าหมายการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นตามโครงการการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าขึ้น กลุ่มตัวอย่างยืนยันว่า ได้ใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมุ่งความสนใจในหัวข้อที่ตนสนใจ ซึ่งมีการควบคุมเป้าหมาย และวิธีการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญ

แกด (Gad. 1986 : 1993-A) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของการฝึกอบรมในอนาคต กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกจ้าง 132 คน จากหน่วยงานต่าง ๆ ผลการวิจัย ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของลูกจ้างแผนกต่าง ๆ บรรยากาศขององค์กร ไม่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของลูกจ้าง แต่ตัวแปรบางตัว เช่น ระดับการศึกษา ระดับอาวุโส มีผลกระทบโดยตรงต่อความพร้อม ข้อสรุปที่สำคัญคือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการฝึกอบรมในอนาคต

แมคคาร์ธี (McCarthy. 1986 : 3279-A) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเจตคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาอายุน้อยกับนักศึกษาที่มีอายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (The Math Attitude Scale) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอายุน้อยมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง และมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เชิงลบ นักศึกษาที่มีอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ยังคงมีความกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษาที่มีอายุน้อย

งานวิจัยในประเทศไทย

นรินทร์ บุญชู (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้เครื่องมือการสอบวัดของลูซี แมคเซน กุกลิเอลมิโน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีค่าเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับ

สูงเพียง 2 ด้าน คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และการมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การมองอนาคตในแง่ดี มีความรักในการเรียน มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ พบว่า เพศ คณะที่ศึกษา และผลการศึกษาลงผลให้นักศึกษามีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ส่วนตัวแปรอื่น ๆ อีก 3 ด้าน คือ เหตุผลที่เข้าศึกษา วิธีเรียน และการประกอบอาชีพขณะศึกษา ไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องนี้

สุวรรณา ยะหะกร (2533) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน ด้วยการนำตนเองของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ ในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร ในประเด็นต่างๆ 5 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน การวางแผนการเรียน การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และการประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่ตอบว่า เห็นด้วยอย่างมากเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองทั้ง 5 ด้าน โดยครูสังคมศึกษา มีคะแนนความคิดเห็นเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านการแสวงหาวิทยาการ ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ด้านการวางแผนการเรียน ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน และด้านการประเมินผล ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เห็นด้วยอย่างมากเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองทั้ง 5 ด้าน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ การวางแผนการเรียน ส่วนอีก 4 ด้าน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่องหล้า เทพเชาว์นะ (2534) ได้ทำการวิจัยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาทางไกลในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า คะแนนรวมทุกองค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อยู่ในระดับสูง เมื่อวิเคราะห์รายองค์ประกอบ มีเพียง 2 ด้านที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งได้แก่ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง นอกนั้นอีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ ความรักในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี และความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทางไกล

ทั้งหมด และแยกวิเคราะห์ในกลุ่มนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ กลาง และสูง ปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ แต่พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างนักศึกษาที่เริ่มลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2533 ของกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ ทั้งในองค์ประกอบรวม และรายองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับกลางและสูง ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุกมาส ทองใส (2535) ได้ทำการวิจัยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน ประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยใช้แนวคิดของ ดุชี แมคเซน กุกลิเอลมีโน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน ประเภทอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ ด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรักในการเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตน ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และด้านความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามตัวแปร เพศ อายุ สาขาวิชาชีพ ระดับการศึกษา ก่อนเข้าเรียน และการทำงานระหว่างศึกษา พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ศศิธร กุลศิริสวัสดิ์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่องระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรกรรม กรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม กลุ่มสถานศึกษาภาคกลางและตะวันออก มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ การมองอนาคตในแง่ดี ความรักในการเรียน มโนภาพต่อตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ และการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และเมื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง จำแนกตาม เพศ อาชีพของผู้ปกครอง อาชีพที่นักศึกษาคาดหวัง ขนาดวิทยาลัย และประเภทสถานศึกษา พบว่ามีระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ไม่แตกต่างกัน หากจำแนกตาม อายุ หลักสูตร และระดับผลการศึกษา พบว่ามีระดับที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมคิด อิศระวัฒน์ (2538) ได้ทำวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ บุคคลซึ่งประสบความสำเร็จในวิชาชีพของตน โดยมีได้รับการศึกษาหรือเรียนจากสถาบันการศึกษาในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ เป็นบุคคลซึ่งได้รับการยอมรับจากท้องถิ่นหรือ

สถาบัน หรือเป็นบุคคลที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นคนซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น ๆ จำนวน 30 คน จากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของคนซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ ต้องเป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด/วิเคราะห์ เป็นนักปฏิบัติและนักประเมินผล รวมทั้งเป็นคนที่มีความเพียรพยายาม มีความตั้งใจจริง เมื่อมีปัญหาในการเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการคิดและลองทำด้วยตนเองก่อน หากทำไม่ได้จะสอบถามจากผู้รู้ แหล่งข้อมูลในการเรียนคือ การทดลองทำด้วยตนเอง ผู้รู้ หนังสือ เพื่อน และการดูงาน สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ บุคลิกภาพของพ่อแม่หรือบุคคลอยู่ใกล้ชิด วิธีการสร้างสิ่งแวดล้อมเมื่อเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่และวิธีการสอน

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเปิดใจรับโอกาสที่เรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความรักที่จะเรียน และมองอนาคตในแง่ดี องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง มี 4 องค์ประกอบ คือ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน และเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 39 ข้อ และระดับกลาง 19 ข้อ ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำไม่มี เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ พบว่า ในด้านเพศ นักศึกษาชายและหญิง มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมและในรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชายสูงกว่าของนักศึกษาหญิง ในด้านต่อไปนี้เป็น การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา มีความรักที่จะเรียน มองอนาคตในแง่ดี และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ มีเพียงองค์ประกอบเดียวคือ มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุและสาขาวิชา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบ และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ การเปรียบเทียบด้านผลการศึกษา พบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียง 1 องค์ประกอบ คือ มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 2.30 มีค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบดังกล่าวสูงกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนเท่ากับ 2.30 ส่วนอีก 7 องค์ประกอบ และโดยรวมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา โดยใช้แบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิจัยเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ศูนย์ แล้วทำการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในภาพรวม และในแต่ละองค์ประกอบ และศึกษาเปรียบเทียบตามตัวแปร เพื่อนำไปสู่การอธิบายเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิจัยเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ลงทะเบียนเรียนกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ศูนย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 36,907 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกมาจากประชากรข้างต้น ด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการประมาณจากตารางของ ยามาเน่ กำหนดความคาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้จำนวน 397 คน ปรับให้เป็นจำนวนเต็มได้ 400 คน
2. เฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างในศูนย์ กทม. 4 ศูนย์ ให้จำนวนเท่ากัน ได้ศูนย์ละ 100 คน
3. ในแต่ละศูนย์ ทำการจับสลากเขตตามศูนย์ละ 2 เขต ได้จำนวน 8 เขต
4. แต่ละเขตที่จับสลากได้ ทำการจับสลากกลุ่มโรงเรียนมาเขตละ 2 โรงเรียน ได้จำนวน 16 โรงเรียน
5. ในแต่ละโรงเรียน จับสลากกลุ่มเรียนมาโรงละ 1 กลุ่ม ได้ 16 กลุ่มเรียน

6. แต่ละกลุ่มเรียน จับสลากเลือกนักศึกษาในกลุ่มละ 25 คน รวม 16 กลุ่ม ได้จำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามต้องการ

ตาราง 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้า

ศูนย์ กศน. กทม.	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง			
	จำนวนเขต	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักศึกษา	เขต	โรงเรียน	จำนวนกลุ่ม	นักศึกษา
1	12	84	10,575	ราชบุรีบูรณะ	ร.ร.อิสลามวิทยาลัย	1	25
					ร.ร.วัดสารอด	1	25
				จอมทอง	ร.ร.วัดหนัง	1	25
					ร.ร.วัดไทร	1	25
					รวม		
2	11	76	7,560	สาทร	ร.ร.ยานนาวาเวชวิทยา	1	25
					กลุ่มแพทยศ.ทุ่งมหาเมฆ		25
				ปทุมวัน	กลุ่มสวนลุมพินี	1	25
					ร.ร.วัดประทุมวนาราม	1	25
					รวม		
3	11	53	10,020	คลองเตย	ร.ร.วัดธาตุทอง	1	25
					ร.ร.ปทุมคงคา	1	25
				ยานนาวา	ร.ร.นนทบุรีวิทยา	1	25
					ร.ร.วัดคอกไม้	1	25
					รวม		
4	6	79	8,752	บางเขน	ร.ร.ไทยนิคมสงเคราะห์	1	25
					กลุ่มวัดพระศรีมหาธาตุ		25
				มีนบุรี	ร.ร.มีนบุรี	1	25
					ร.ร.เศรษฐบุศรบำเพ็ญ	1	25
					รวม		
รวมทั้งสิ้น	40	292	36,907	8	16	16	400

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ดัดแปลงมาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale – SDLRS) ของ กุกลีเอลมีโน (Guglielmino, 1977 : 1-7) ซึ่ง นรินทร์ บุญชู (2532) ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทย และทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2532 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .84 ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ ได้ปรับปรุงใช้กับนักศึกษาปริญญาตรีทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของสิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ มาปรับปรุงสำนวนภาษา จำนวน 21 ข้อ จากข้อคำถามทั้งหมด 58 ข้อ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านและประธานที่ปรึกษางานวิจัย

แบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มี 4 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพขณะศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีจำนวน 58 ข้อ เมื่อแยกเนื้อหาออกเป็น 8 องค์กรประกอบ จะได้ 66 ข้อ เนื่องจากมีข้อคำถามบางข้อไปซ้ำอยู่ในองค์กรประกอบอื่นมากกว่า 1 องค์กรประกอบ ตามการจัดองค์กรประกอบของ นรินทร์ บุญชู (นรินทร์ บุญชู, 2532 : 42-50) ได้แก่ ข้อคำถามที่ 2 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 2,4,6 ข้อคำถามที่ 4 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 2,4 ข้อคำถามที่ 6 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 2,8 ข้อคำถามที่ 16 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 1,4 ข้อคำถามที่ 26 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 2,7 ข้อคำถามที่ 29 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 5,7 ข้อคำถามที่ 40 อยู่ในองค์กรประกอบที่ 1,3 ดังนี้

1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	จำนวน 13 ข้อ
2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้	จำนวน 14 ข้อ
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	จำนวน 7 ข้อ
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	จำนวน 7 ข้อ
5. มีความรักที่จะเรียน	จำนวน 9 ข้อ
6. มีความคิดสร้างสรรค์	จำนวน 5 ข้อ
7. มองอนาคตในแง่ดี	จำนวน 4 ข้อ
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา	จำนวน 7 ข้อ

ในการเรียงข้อคำถามนั้นไม่ได้แยกออกเป็นด้าน ๆ ตามเนื้อหาข้างต้น แต่จะคละข้อคำถามไว้ด้วยกัน ผู้ตอบจะไม่ทราบว่าคำถามนั้นอยู่ในองค์ประกอบใด แต่ผู้วิจัยมีรหัสกำกับไว้เป็นการภายใน สำหรับการวิเคราะห์ ข้อคำถามมีทั้งเชิงนิมิต (Positive) และเชิงนิเสธ (Negative) ทุกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 หมายถึง	ไม่เป็นความจริง	เท่ากับ 1 คะแนน
2 หมายถึง	มีส่วนจริงบ้าง	เท่ากับ 2 คะแนน
3 หมายถึง	ก้ำกึ่งกัน	เท่ากับ 3 คะแนน
4 หมายถึง	จริงค่อนข้างมาก	เท่ากับ 4 คะแนน
5 หมายถึง	เป็นความจริงอย่างยิ่ง	เท่ากับ 5 คะแนน

จากข้อคำถาม 58 ข้อ เป็นคำถามเชิงนิมิต 42 ข้อ ให้คะแนนเป็น 1,2,3,4 และ 5 ตามลำดับ สำหรับคำถามเชิงนิเสธ มี 16 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3,6,7,9,12,19,20,22,23,29,32,35,44,48,53 และ 56 การให้คะแนนเป็นตรงกันข้าม คือ 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ รายละเอียดของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบได้แสดงไว้ในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 องค์ประกอบและข้อคำถามในแบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

องค์ประกอบ	ข้อ	รายการ
1. การเปิดใจรับ โอกาสที่จะเรียน (13 ข้อ)	(16)	ในการเรียนข้าพเจ้าสามารถบอกด้วยตนเองได้ว่าได้ผลดีหรือไม่อย่างไร
	(37)	ข้าพเจ้าชอบคิดเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า
	(40)	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่งที่เห็นสมควรกระทำ
	(43)	ข้าพเจ้าพอใจในการถกเถียงความคิดเห็นกัน
	(45)	ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่
	(46)	ข้าพเจ้าเห็นว่ายิ่งเรียนมาก ก็พบสิ่งที่น่าสนใจมาก
	(47)	ข้าพเจ้าเห็นว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก
	(49)	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้มากขึ้น เพื่อพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไป

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ข้อ	รายการ
	(50)	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนไม่มีใครช่วยเราได้ดีกว่าตัวเรา
	(52)	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียน
	(54)	การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต
	(55)	ในแต่ละปีข้าพเจ้าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากมาย
	(58)	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนเป็นคุณสมบัติของผู้นำ
2. เชื่อกันว่า เป็นผู้เรียนที่ดีได้ (14 ข้อ)	(2)	ข้าพเจ้าทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร
	(4)	ข้าพเจ้าสนใจอะไร จะค้นหาทางเรียนรู้สิ่งนั้นให้ได้
	(6)	ข้าพเจ้าต้องใช้เวลาพอควรในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ
	(17)	ข้าพเจ้าปรารถนาให้มีเวลาในแต่ละวันมากขึ้น เพราะมีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้อีกมากมาย
	(18)	ถ้าหากตัดสินใจจะเรียนอะไร ข้าพเจ้าเชื่อว่าต้องหาเวลาเรียนได้ แม้ภารกิจจะมากเพียงใด
	(19)	ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือ แล้วไม่ค่อยเข้าใจ
	(20)	ถ้าข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด
	(21)	ข้าพเจ้าสามารถวินิจฉัยด้วยตนเองว่าต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเพิ่มเติมหรือไม่
	(26)	ข้าพเจ้าพยายามนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง
	(27)	ข้าพเจ้าสามารถเรียนด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่อง ที่ข้าพเจ้าต้องการจะรู้
	(28)	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกในการค้นหาคำตอบ สำหรับคำถามที่ข้าพเจ้าสนใจ
	(34)	ข้าพเจ้าชอบทดลองสิ่งใหม่ ๆ แม้ไม่แน่ใจว่าผลออกมาเป็นอย่างไร

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ข้อ	รายการ
	(36)	ข้าพเจ้าเก่งในเรื่องคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ
	(41)	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกในการคิดค้นแก้ปัญหา
3. มีความคิดริเริ่ม และมีอิสระในการเรียน (7 ข้อ)	(11)	ข้าพเจ้าสามารถเรียนด้วยตนเองได้ดี เมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ
	(25)	ข้าพเจ้าเห็นว่า การเรียนรู้สิ่งเดียวกันเราสามารถทำได้หลายวิธี
	(35)	ข้าพเจ้าไม่ชอบเมื่อมีผู้รบกวนหรือข้อผิดพลาด ในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่
	(38)	ข้าพเจ้ามีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เมื่อเทียบกับคนทั่ว ๆ ไป
	(40)	ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่งที่เห็นว่าควรทำ
	(42)	ข้าพเจ้ามักจะเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
	(57)	ข้าพเจ้าสามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและสามารถเรียนได้ดีด้วยตนเอง
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (7 ข้อ)	(2)	ข้าพเจ้าทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร
	(4)	ข้าพเจ้าสนใจอะไร จะต้องหาทางเรียนรู้สิ่งนั้นให้ได้
	(8)	ในการทำอะไรก็ตาม เราจำเป็นต้องรู้ตัวเสมอว่าเราเป็นใครมาจากไหนและกำลังทำอะไร
	(13)	เวลาเรียนในชั้น ข้าพเจ้าสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรจะเรียนอะไรและเรียนอย่างไร
	(14)	การเรียนเรื่องยากจะไม่เป็นปัญหา ถ้าหากเรื่องนั้นน่าสนใจสำหรับข้าพเจ้า

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ข้อ	รายการ
	(15)	ข้าพเจ้าตระหนักเสมอว่าในการเรียน ไม่มีใครมารับผิดชอบแทนได้นอกจากตัวเราเอง
	(16)	ในการเรียน ข้าพเจ้าสามารถบอกด้วยตนเองได้ว่า ได้ผลดีหรือไม่ อย่างไร
5. มีความรักที่จะเรียน (9 ข้อ)	(1)	ข้าพเจ้าเป็นคนที่ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
	(5)	ข้าพเจ้ารักที่จะเรียน
	(22)	ขอให้ข้าพเจ้าสอบได้คะแนนสูงก็พอใจ แล้ว ถึงแม้จะไม่มีความรู้ในเรื่องที่เรียนก็ตาม
	(24)	ข้าพเจ้าชื่นชอบบุคคลที่ “ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ” อยู่เสมอ
	(29)	ข้าพเจ้าไม่ชอบตอบคำถามประเภทที่ไม่สามารถชี้ชัดคำตอบได้
	(31)	ข้าพเจ้าจะดีใจมาก เมื่อ ได้เรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจบลง
	(48)	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้วิธีเดิม ๆ ที่เคยได้ผลมาแล้วจะดีกว่า การทดลองวิธีใหม่ ๆ
	(53)	การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย
	(56)	การเรียนรู้ไม่ได้ทำให้เกิดการแตกต่างใด ๆ ในตัวข้าพเจ้า
6. มีความคิดสร้างสรรค์ (5 ข้อ)	(2)	ข้าพเจ้าทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร
	(3)	ข้าพเจ้าพบว่าบทเรียนเรื่องใดยาก ข้าพเจ้าจะไม่ให้ความสนใจกับเรื่องนั้นเลย
	(7)	เวลาเรียนในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอนบอกให้ชัดเจนในทุกขั้นตอนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง
	(9)	เมื่อปล่อยให้ต่างคนต่างเรียนข้าพเจ้าจะทำได้ไม่คึกคัก
	(12)	ข้าพเจ้าที่ความคิดดี แต่ไม่สามารถ ทำให้เป็นจริงได้

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ข้อ	รายการ
7. มองอนาคตในแง่ดี (4 ข้อ)	(23)	ข้าพเจ้าเห็นว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อหน่าย
	(26)	ข้าพเจ้าพยายามนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง
	(29)	ข้าพเจ้าไม่ชอบตอบคำถามประเภทที่ไม่สามารถชี้ชัดคำตอบได้
	(44)	ข้าพเจ้าไม่ชอบการเรียนที่มีลักษณะทำลายความสามารถ
8. มีทักษะที่จำเป็นในการ เรียนและการแก้ปัญหา (7 ข้อ)	(6)	ข้าพเจ้าต้องใช้เวลาพอควรในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ
	(10)	ถ้าหากต้องการข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่มี ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะไปหาได้จากแหล่งไหน
	(30)	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
	(32)	ข้าพเจ้าให้ความสนใจกับการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ
	(33)	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน ของการเรียน เช่น การฟัง การอ่าน การเขียน การจำ เป็นต้น
	(39)	ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ทำลาย
	(51)	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนรู้วิธีเรียนเป็นสิ่งสำคัญ

คุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือ ในเรื่องของค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการตรวจสอบและหาคุณภาพจากผู้ที่ใช้เครื่องมือ ตามที่ปรากฏในตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 4 คุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือ	จำนวนข้อ	ทดสอบเครื่องมือ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ค่าความเชื่อมั่น
1. Guglielmino	58	ค.ศ. 1977	307	.87
2. นรินทร์ บุญชู	58	พ.ศ. 2532	120	.84
3. สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ	58	พ.ศ. 2540	-	-
4. การวิจัยครั้งนี้	58	พ.ศ. 2542	400	.84

จากการวิจัยในครั้งนี้ ได้ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น(reliability) ของเครื่องมือ จากข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ศูนย์ ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2542 โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง และรับคืนด้วยตนเอง ณ สถานที่พบกลุ่ม ได้แบบสอบถามมาครบทั้ง 400 ฉบับ ตามต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงสถิติสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (The Statistical Packages for the Social Science Personal Computer Plus) โดยคำนวณค่าดังต่อไปนี้

1 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และแปลงเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคำถามเป็นรายชื่อ รายการประกอบ และรวมทั้งฉบับ

3 เปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างเพศชายกับเพศหญิง โดยใช้ค่า “ที” (t-test)

4 เปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่าง อายุ ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพขณะศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ด้วยค่า “เอฟ” (F-test) แล้วทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของ เชฟเฟ้ (Scheffe Post Hoc comparison)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง
2. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา
3. การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ

รายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสมนับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน และการประกอบอาชีพขณะศึกษา ปรากฏดังตาราง 5 ต่อไปนี้

ตาราง 5 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนรวม	400	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	117	29.25
1.2 หญิง	283	70.75
2. อายุ		
2.1 ยังไม่เต็ม 18 ปี	87	21.75
2.2 18-25 ปี	232	58.00
2.3 25 ปี ขึ้นไป	81	20.25

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3. คะแนนเฉลี่ยสะสมนับตั้งแต่ เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน		
3.1 3.00 ขึ้นไป	18	4.50
3.2 2.50-2.99	87	21.75
3.3 2.00-2.49	203	50.75
3.4 ไม่ถึง 2.00	92	23.00
4. การประกอบอาชีพขณะศึกษา		
4.1 มีงานทำประจำ และมีรายได้แน่นอน	280	70.00
4.2 มีงานทำชั่วคราวมีรายได้ไม่แน่นอน	62	15.50
4.3 ไม่ได้ทำงาน ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง	57	14.25
4.4 อื่น ๆ คือ(มีงานทำประจำรายได้ไม่แน่นอน)	1	0.25

จากตาราง 5 มีนักศึกษาตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00แยกเป็นนักศึกษาชาย 117 คน และนักศึกษาหญิง 283 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 และ 70.75 ตามลำดับ เมื่อแบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุได้เป็น กลุ่มอายุที่ยังไม่เต็ม 18 ปี มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 กลุ่มอายุระหว่าง 18-25 ปี มี 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 และกลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไปมี 81 คนคิดเป็นร้อยละ 20.25 สำหรับผลการศึกษานักศึกษาเมื่อแบ่งตามคะแนนเฉลี่ยสะสมนับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน มีนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไปจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.50-2.99 มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-2.49 มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และมีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.00 มี 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ในเรื่องการประกอบอาชีพขณะศึกษา เมื่อแบ่งตามลักษณะของงานและรายได้ มีดังนี้ นักศึกษาที่มีงานทำประจำและมีรายได้แน่นอนมี 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักศึกษาที่มีงานทำชั่วคราวมีรายได้ไม่แน่นอน มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 นักศึกษาที่ไม่ได้ทำงาน และยังไม่มียังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มี 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 และอื่น ๆ คือนักศึกษาที่มีงานทำประจำแต่รายได้ไม่แน่นอน มีอยู่เพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

ค่าสถิติที่นำเสนอตอนนี้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามเป็นรายข้อ รายองค์ประกอบ และรวมทุกองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยจะเป็นตัวชี้ว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในแต่ละลักษณะอยู่ในระดับใด ซึ่งการนำเสนอในที่นี้ได้แบ่งเป็น 3 ระดับ เพื่อให้สอดคล้องต่อความเข้าใจคือ 1.00-2.33 มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ 2.34-3.66 อยู่ในระดับกลาง และ 3.67-5.00 อยู่ในระดับสูง และเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจน ได้นำค่าเฉลี่ยมาแสดงเป็นแผนภูมิ (Profile) ประกอบในช่องทางขวาของตาราง ดังแสดงในตาราง 6 ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา แสดงค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ รายองค์ประกอบ และโดยรวม

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
องค์ประกอบที่ 1: การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน						
1) ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียน	4.68	.74				
2) การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต	4.62	.68				
3) ในการเรียน ไม่มีใครช่วยเราได้ดีกว่าตัวเรา	4.57	.84				
4) ยิ่งเรียนมากยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจมาก	4.46	.77				
5) ต้องการเรียนรู้มากขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไป	4.46	.80				
6) เชื่อว่า “ การเรียนเป็นคุณสมบัติของผู้นำ ”	4.45	.82				
7) ในแต่ละปีได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากมาย	4.22	.90				
8) มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	3.95	1.00				
9) ขอบคิดฝืนเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า	3.92	1.10				
10) สามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่งที่เห็นว่าควรกระทำ	3.90	1.03				
11) เห็นว่าการเรียนเป็นเรื่องสนุก	3.84	1.11				

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	— X	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
12) ในกรเรียนสามารถบอกตนเองได้ว่าได้ ผลดีหรือไม่อย่างไร	3.82	1.08				
13) พอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน	2.93	1.16				
รวม	4.14	.45				
องค์ประกอบที่ 2 : เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้						
1) พยายามนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตจริง	4.21	.98				
2) ประารถนาให้มีเวลาในแต่ละวันให้มากขึ้น เพราะมีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้อีกมากมาย	4.05	1.09				
3) ถ้าหากตัดสินใจจะเรียนอะไรเชื่อว่าจะต้องหา เวลาเรียนได้แม้ภารกิจมากมายเพียงใดก็ตาม	3.98	1.04				
4) ถ้าสนใจอะไรจะค้นหาทางเข้าใจสิ่งนั้นให้ได้	3.97	1.04				
5) รู้สึกสนุกในการค้นหาคำตอบสำหรับข้อ คำถามที่ตนเองสนใจ	3.96	1.04				
6) ถ้าไม่เรียนจะถือว่าเป็นความคิดพลาด	3.77	1.37				
7) รู้สึกว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร	3.57	1.10				
8) สามารถวินิจฉัยด้วยตนเองได้ว่าต้องการ เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเพิ่มเติมหรือไม่	3.65	1.06				
9) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือแล้ว ไม่ค่อยเข้าใจ	3.52	1.07				
10) รู้สึกสนุกในการคิดค้นแก้ปัญหา	3.38	1.08				
11) ชอบทดลองสิ่งใหม่ ๆ แม้ไม่แน่ใจว่า ผลจะออกมาเป็นอย่างไร	3.26	1.19				
12) สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่อง	3.05	1.18				

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
13) ใช้เวลาไม่นานในการเริ่มเรียนสิ่งใหม่ๆ	2.93	1.28				
14) มีความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ	2.52	1.28				
รวม	3.57	.45				
องค์ประกอบที่ 3 : มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน						
1) ชอบให้ผู้รู้มาชี้แนะข้อผิดพลาดในสิ่งที่กำลังทำอยู่	4.27	1.09				
2) เห็นว่าการเรียนรู้สิ่งเดียวกันสามารถทำได้หลายวิธี	4.04	1.04				
3) สามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่งที่เห็นว่าควรทำ	3.90	1.03				
4) สามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง	3.20	1.10				
5) มีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับคนทั่วไป	2.99	1.06				
6) เรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ	2.92	1.07				
7) มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ	2.52	.98				
รวม	3.40	.53				

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
องค์ประกอบที่ 4 : มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง						
1) ตระหนักเสมอว่าในการเรียนไม่มีใครมารับผิดชอบแทนได้นอกจากตัวเราเอง	4.72	.66				
2) ในการทำอะไรก็ตาม เราจำเป็นต้องรู้ตัวเสมอว่าเราเป็นใครมาจากไหน และกำลังทำอะไร	4.38	.91				
3) ถ้าสนใจจะเรียนอะไรจะค้นหาทางเข้าใจในสิ่งนั้นให้ได้	3.97	1.04				
4) การเรียนในสิ่งที่อยากไม่เป็นปัญหาถ้าเรื่องนั้นน่าสนใจ	3.86	1.10				
5) สามารถบอกได้ด้วยตนเองว่าในการเรียนได้ผลดีหรือไม่อย่างไร	3.82	1.08				
6) รู้ดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร	3.75	1.10				
7) สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า ควรจะเรียนอะไรและเรียนอย่างไรในการเรียนในชั้นเรียน	3.57	1.15				
รวม	4.10	.56				
องค์ประกอบที่ 5 : มีความรักที่จะเรียน						
1) ต้องการที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา	4.58	.82				
2) รู้สึกชื่นชมบุคคลที่ “ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ”	4.44	.90				
3) รักที่จะเรียน	4.39	.91				
4) ความรู้จากการเรียนสำคัญกว่าคะแนนสอบ	4.20	1.18				
5) การเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต	3.96	1.34				
6) รู้สึกดีใจมากเมื่อการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งจบลง	3.80	1.28				

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
7) ไม่เชื่อว่าการใช้วิธีการเดิม ๆ ที่เคยได้ผล มาแล้วจะดีกว่าการทดลองสิ่งใหม่ ๆ	3.61	1.12				
8) เป็นคนที่ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ	3.56	1.08				
9) ชอบตอบคำถามที่ไม่มีคำตอบกำหนดไว้ ตายตัว	3.33	1.09				
รวม	3.99	.48				
องค์ประกอบที่ 6 : มีความคิดสร้างสรรค์						
1) หากพบว่าบทเรียนเรื่องใดยากจะให้ความ สนใจเป็นพิเศษ	4.45	.80				
2) รู้ดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร	3.75	1.10				
3) สามารถนำความคิด ไปปฏิบัติให้เกิดผลดีได้	3.50	1.15				
4) สามารถเรียนตามลำพังได้ผลดี	3.25	1.21				
5) ไม่ต้องการให้ผู้สอนบอกทุกขั้นตอนว่า จะต้องทำอะไรบ้าง	2.67	1.28				
รวม	3.25	.56				
องค์ประกอบที่ 7 : มองอนาคตในแง่ดี						
1) ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียน	4.37	.70				
2) ขอรับการเรียนที่มีลักษณะท้าทาย ความสามารถ	4.23	1.02				
3) พยายามนำสิ่งที่เรียน ไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตจริง	4.21	.98				

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ / ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
			1.00	2.33	3.66	5.00
4) ขอบตอบคำถามที่ไม่มีคำตอบกำหนดไว้ตายตัว	3.33	1.09				
รวม	4.13	.54				
องค์ประกอบที่ 8 : มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา						
1) การเรียนรู้วิธีจะเรียนเป็นสิ่งสำคัญ	4.53	.76				
2) เป็นคนให้ความสนใจกับการเรียนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ	4.08	1.08				
3) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ	4.07	.97				
4) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานของการเรียน (เช่น การฟัง การอ่าน การเขียนและการจำ)	3.47	1.36				
5) เห็นปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย	3.41	1.14				
6) รู้ดีว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะไปหาได้ จากแหล่งไหน	3.20	1.05				
7) ใช้เวลาไม่นานในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ๆ	2.93	1.28				
รวม	3.67	.51				
รวมทุกองค์ประกอบ	3.82	.35				

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามที่แสดงในตาราง 5 สรุปได้ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาโดยรวม ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยรวมทุกองค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.67-5.00$) มี 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34-3.66$) มี 3 องค์ประกอบ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.00-2.33$) ไม่มี

เมื่อนำมาเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ทั้ง 8 องค์ประกอบ จะได้ดังนี้

- 1) การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.14$)
- 2) การมองอนาคตในแง่ดี ($\bar{X} = 4.13$)
- 3) การมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ($\bar{X} = 4.01$)
- 4) การมีความรักที่จะเรียน ($\bar{X} = 3.99$)
- 5) การมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.67$)
- 6) การเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ ($\bar{X} = 3.57$)
- 7) การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.52$)
- 8) การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน ($\bar{X} = 3.40$)

3. เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง มี 36 ข้อ ระดับกลาง 22 ข้อ และระดับต่ำไม่มี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก มีดังนี้

- 1) ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียน ($\bar{X} = 4.73$)
- 2) ตระหนักเสมอว่าในการเรียนไม่มีใครรับผิดชอบแทนได้นอกจากตัวเอง ($\bar{X} = 4.72$)
- 3) ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.68$)
- 4) การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ($\bar{X} = 4.62$)
- 5) ต้องการที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.58$)
- 6) ในการเรียนไม่มีใครช่วยเราได้ดีกว่าตัวเรา ($\bar{X} = 4.57$)
- 7) การเรียนรู้วิธีจะเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ($\bar{X} = 4.53$)
- 8) ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจมาก ($\bar{X} = 4.46$)
- 9) ต้องการเรียนรู่มากขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไป ($\bar{X} = 4.46$)
- 10) เชื่อว่า “ การเรียนคือคุณสมบัติของผู้นำ ” ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 อันดับจากท้าย มีดังนี้

- (1) มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.52$)
- (2) มีความสามารถในการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.52$)
- (3) ไม่ต้องการให้ผู้สอนบอกทุกขั้นตอนว่าต้องทำอะไรบ้าง ($\bar{X} = 2.67$)
- (4) เรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.92$)
- (5) ใช้เวลาไม่นานในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.93$)
- (6) พอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน ($\bar{X} = 2.93$)
- (7) มีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ กับคนทั่วไป ($\bar{X} = 2.99$)
- (8) สามารถเรียนด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.05$)
- (9) ทราบดีว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะหาได้จากแหล่งไหน ($\bar{X} = 3.20$)
- (10) สามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.20$)

การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ

การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มได้นำเสนอเป็น 4 ตอนย่อย ตามตัวแปรอิสระดังนี้คือ

1. การเปรียบเทียบตามเพศ
2. การเปรียบเทียบตามอายุ
3. การเปรียบเทียบตามผลการศึกษา
4. การเปรียบเทียบตามลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา

รายละเอียดในการเปรียบเทียบ มีดังนี้

1. การเปรียบเทียบตามเพศ

เมื่อแบ่งนักศึกษาตามเพศ จะได้นักศึกษาชาย 117 คน และนักศึกษานหญิง 283 คนคิดเป็นร้อยละ 29.25 และ 70.75 ตามลำดับ

ในการทดสอบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่าง นักศึกษาเพศชายและเพศหญิง ได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบด้วย t - test ดังผลในตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 7 การทดสอบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างนักศึกษาเพศชายกับเพศหญิง

องค์ประกอบ	ชาย		หญิง		t
	(N = 117)		(N = 283)		
	X	S.D.	X	S.D.	
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	4.11	.49	4.15	.44	-.93
2. เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้	3.56	.43	3.57	.46	-.22
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	3.44	.54	3.39	.52	-.87
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	3.94	.57	4.04	.56	-1.54
5. มีความรักที่จะเรียน	3.88	.53	4.03	.45	-2.62 **
6. มีความคิดสร้างสรรค์	3.42	.49	3.56	.58	-2.55 *
7. มองอนาคตในแง่ดี	4.06	.57	4.15	.52	1.69
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา	3.62	.52	3.69	.50	1.21
รวมทุกองค์ประกอบ	3.78	.37	3.84	.37	-1.44

* แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ผลการทดสอบในตาราง 7 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 5 มีความรักที่จะเรียนและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 6 มีความคิดสร้างสรรค์ ที่เหลืออีก 6 องค์ประกอบ และรวมทุกองค์ประกอบ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย พบว่า นักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่า นักศึกษาชาย ทั้ง 2 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) มีความรักที่จะเรียน (t = -2.62 **)
- 2) มีความคิดสร้างสรรค์ (t = -2.55 *)

2. การเปรียบเทียบตามอายุ

เมื่อแบ่งนักศึกษาตามกลุ่มอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ อายุ ยังไม่เต็ม 18 ปี มีจำนวน 87 คน อายุ 18 – 25 ปี มีจำนวน 232 คน และอายุ 25 ปีขึ้นไป มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 , 58.00 และ 20.25 ตามลำดับ

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบด้วย F- Test ดังผลในตาราง 8 และ 9 ต่อไปนี้

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน

องค์ประกอบ	อายุยังไม่เต็ม 18 ปี		อายุ 18 – 25 ปี		อายุ 25 ปีขึ้นไป	
	(N = 87)		(N = 232)		(N = 81)	
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	4.03	.48	4.16	.45	4.19	.42
2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้	3.47	.45	3.58	.46	3.65	.44
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	3.27	.50	3.39	.53	3.58	.51
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	3.92	.57	4.01	.58	4.11	.51
5. มีความรักที่จะเรียน	3.81	.49	4.01	.45	4.10	.49
6. มีความคิดสร้างสรรค์	3.42	.52	3.52	.57	3.65	.55
7. มองอนาคตในแง่ดี	3.98	.55	4.17	.51	4.14	.55
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา	3.54	.51	3.67	.51	3.80	.46
รวมทุกองค์ประกอบ	3.70	.35	3.83	.33	3.92	.35

ตาราง 9 การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีอายุต่างกัน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.4237	.7118	.0317
	ภายในกลุ่ม	397	81.1408	.2044	
	รวม	399	82.5645		
2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้	ระหว่างกลุ่ม	2	1.3132	.6566	.0411
	ภายในกลุ่ม	397	81.0487	.2042	
	รวม	399	82.3619		
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.0441	2.0220	.0006
	ภายในกลุ่ม	397	107.1623	.2699	
	รวม	399	111.2063		
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.4814	.7407	.0979
	ภายในกลุ่ม	397	125.8133	.3169	
	รวม	399	127.2946		
5. มีความรักที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.0550	2.0275	.0001
	ภายในกลุ่ม	397	87.1793	.2196	
	รวม	399	91.2343		
6. มีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.3095	1.1547	.0244
	ภายในกลุ่ม	397	122.3769	.3083	
	รวม	399	124.6864		

ตาราง 9 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
7. มองอนาคตในแง่ดี	ระหว่างกลุ่ม	2	2.3457	1.1729	.0163
	ภายในกลุ่ม	397	111.9041	.2819	
	รวม	399	114.2498		
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียน และการแก้ปัญหา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.9658	1.4829	.0028
	ภายในกลุ่ม	397	98.9358	.2492	
	รวม	399	101.9016		
รวมทุกองค์ประกอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.0591	1.0295	.0002
	ภายในกลุ่ม	397	45.7960	.1154	
	รวม	399	47.8551		

ผลการทดสอบความแปรปรวนในตาราง 9 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบและโดยรวมทุกองค์ประกอบ แสดงว่าความแตกต่างด้านอายุไม่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบตามผลการศึกษา

เมื่อแบ่งนักศึกษาตามผลการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ จากคะแนนเฉลี่ยสะสมนับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน คือ 3.00 ขึ้นไป มีจำนวนนักศึกษา 18 คน คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 – 2.99 มีจำนวนนักศึกษา 87 คน คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 – 2.49 มีจำนวนนักศึกษา 203 คน และคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.00 มีจำนวนนักศึกษา 92 คน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบด้วย F – test ดังผลในตาราง 10 และ 11 ต่อไปนี้

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน

องค์ประกอบ	3.00 ขึ้นไป		2.50 – 2.99		2.00 – 2.49		ไม่ถึง 2.00	
	(N = 18)		(N = 87)		(N = 203)		(N = 92)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	4.25	.55	4.21	.43	4.14	.42	4.05	.52
2. เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีที่สุด	3.62	.67	3.65	.44	3.55	.44	3.53	.44
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	3.56	.64	3.55	.53	3.36	.49	3.34	.55
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	4.03	.77	4.11	.53	4.00	.55	3.93	.57
5. มีความรักที่จะเรียน	4.21	.47	4.09	.46	3.97	.47	3.89	.50
6. มีความคิดสร้างสรรค์	3.69	.51	3.63	.58	3.48	.56	3.47	.53
7. มองอนาคตในแง่ดี	4.38	.51	4.22	.50	4.08	.55	4.08	.53
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา	3.91	.57	3.81	.44	3.66	.51	3.51	.51
รวม	3.96	.46	3.92	.33	3.81	.32	3.74	.37

ตาราง 11 การทดสอบความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	1.4386	.4795	.0729
	ภายในกลุ่ม	396	81.1258	.2049	
	รวม	399	82.5645		
2. เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีที่สุด	ระหว่างกลุ่ม	3	.8612	.2871	.2439
	ภายในกลุ่ม	396	81.5007	.2058	
	รวม	399	82.3619		
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.9568	.9856	.0136
	ภายในกลุ่ม	396	108.2495	.2734	
	รวม	399	111.2063		
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	3	1.3385	.4462	.2415
	ภายในกลุ่ม	396	125.9562	.3181	
	รวม	399	127.2946		
5. มีความรักที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	3	2.7744	.9248	.0066
	ภายในกลุ่ม	396	88.4599	.2234	
	รวม	399	91.2343		
6. มีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	3	2.1735	.7245	.0728
	ภายในกลุ่ม	396	122.5129	.3094	
	รวม	399	124.6864		

ตาราง 11 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
7. มองอนาคตในแง่ดี	ระหว่างกลุ่ม	3	2.3360	.7787	.0422
	ภายในกลุ่ม	396	111.9138	.2826	
	รวม	399	114.2498		
8. มีทักษะที่จำเป็นใน	ระหว่างกลุ่ม	3	5.1031	1.7010	.0001
	ภายในกลุ่ม	396	96.7985	.2444	
	รวม	399	101.9016		
รวมทุกองค์ประกอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.8109	.6036	.0016
	ภายในกลุ่ม	396	46.0442	.1163	
	รวม	399	47.8551		

ผลการทดสอบความแปรปรวนในตาราง 11 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบ และรวมทุกองค์ประกอบ แสดงว่า ผลการเรียนรู้ไม่เป็นสาเหตุสำคัญทำให้ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4. การเปรียบเทียบตามลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งนักศึกษาตามลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) มีงานทำประจำ และมีรายได้แน่นอน มีจำนวน 280 คน (2) มีงานทำชั่วคราว รายได้ไม่แน่นอน มีจำนวน 62 คน (3) ไม่ได้ทำงาน ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มีจำนวน 57 คน และ (4) อื่น ๆ คือ มีงานทำประจำ แต่รายได้ไม่แน่นอน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 , 15.50, 14.25 และ 0.25 ตามลำดับ

เนื่องจากกลุ่มที่ 4 มีจำนวนเพียง 1 คน มีน้อยเกินไปที่จะนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ข้อมูล ขาดหาย จึงได้นำข้อมูลของกลุ่มที่ 4 ไปรวมกับกลุ่มที่ 2 จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มที่ 2 เป็น 63 คน

ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบด้วย F – test ดังผลในตาราง 12 และ 13 ต่อไปนี้

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา ต่างกัน

องค์ประกอบ	มีงานทำประจำ มีรายได้แน่นอน		มีงานทำชั่วคราว รายได้ไม่แน่นอน		ไม่ได้ทำงาน ยังไม่มีรายได้ เป็นของตนเอง	
	(N = 280)		(N = 63)		(N = 57)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	4.15	.44	4.11	.48	4.10	.51
2. เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้	3.59	.44	3.51	.52	3.52	.46
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระ ในการเรียน	3.41	.52	3.41	.54	3.37	.55
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ของตนเอง	4.03	.55	3.94	.58	3.98	.62
5. มีความรักที่จะเรียน	4.02	.47	3.98	.48	3.81	.47
6. มีความคิดสร้างสรรค์	3.56	.56	3.51	.49	3.32	.58
7. มองอนาคตในแง่ดี	4.19	.49	4.06	.58	3.89	.61
8. มีทักษะที่จำเป็นในการเรียน และการแก้ปัญหา	3.70	.50	3.59	.51	3.60	.52
รวม	3.85	.33	3.79	.37	3.74	.37

ตาราง 13 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ
นักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาต่างกัน

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.1791	.0896	.6498
	ภายในกลุ่ม	397	82.3854	.2075	
	รวม	399	82.5645		
2. เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีที่สุด	ระหว่างกลุ่ม	2	.5088	.2544	.2923
	ภายในกลุ่ม	397	81.8532	.2062	
	รวม	399	82.3619		
3. มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.1024	.0512	.8329
	ภายในกลุ่ม	397	111.1039	.2799	
	รวม	399	111.2063		
4. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	.4533	.2266	.4926
	ภายในกลุ่ม	397	126.8414	.3195	
	รวม	399	127.2946		
5. มีความรักที่จะเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.1940	1.0970	.0080
	ภายในกลุ่ม	397	89.0403	.2243	
	รวม	399	91.2343		
6. มีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.7660	1.3830	.0116
	ภายในกลุ่ม	397	121.9204	.3071	
	รวม	399	124.6864		

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
7. มองอนาคตในแง่ดี	ระหว่างกลุ่ม	2	4.7500	2.3750	.0002
	ภายในกลุ่ม	397	109.4998	.2758	
	รวม	399	114.2498		
8. มีทักษะที่จำเป็นใน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.0978	.5489	.1165
	ภายในกลุ่ม	397	100.8038	.2539	
	รวม	399	101.9016		
รวมทุกองค์ประกอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	.5957	.2978	.0832
	ภายในกลุ่ม	397	47.2594	.1190	
	รวม	399	47.8551		

ผลการทดสอบความแปรปรวนในตาราง 13 ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบและโดยรวมทุกองค์ประกอบ แสดงว่าความแตกต่างด้านการประกอบอาชีพ ขณะศึกษาไม่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนโดยตรง เป็นการยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถที่จะแสวงหาความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข การตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งได้พัฒนากระบวนการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความสนใจ และมีทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่เรียนนอกระบบโรงเรียนจะต้องรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่จัดให้ผู้ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนเหมือนนักเรียนทั่วไป ผู้เรียนจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนวิธีเรียนทางไกลจะต้องมีคุณลักษณะที่จะเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถควบคุมจิตใจหรือการกระทำของตนเองในการเรียนได้ จึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียน ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นประโยชน์ในด้าน การวางแผนพัฒนา ปรับปรุง หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษา ที่เรียนวิธีเรียนทางไกล โดยตรง รวมทั้งส่งเสริมให้นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนักศึกษาผู้ใหญ่ โดยจำแนกเป็นองค์ประกอบ 8 ประการ ตามแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale -SDLRS) ของกุกลิเอลมีโน (Guqlielmino, 1977 : 1-7)

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อจำแนกตามตัวแปรด้าน เพศ อายุ ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพขณะศึกษา

เนื้อหาของการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามเกณฑ์ที่กำหนดในเครื่องมือวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale –SDLRS) ของกุกลิโอลมิโน (Guqlielmino. 1977 : 1-7) โดยแบ่งองค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองออกเป็น 8 ด้าน คือ

- 1) การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน
- 2) เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้
- 3) มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน
- 4) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง
- 5) มีความรักที่จะเรียน
- 6) มีความคิดสร้างสรรค์
- 7) มองอนาคตในแง่ดี
- 8) มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร โดยถือจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนในสังกัดศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 ศูนย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 36,907 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกมาจากประชากรข้างต้น ด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน(Multistage random sampling) ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการประมาณจากตารางของ ยามาเน่ กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้จำนวน 397 คน ปรับให้เป็นจำนวนเต็มได้ 400 คน
2. แยกกลุ่มตัวอย่างในศูนย์ กทม. 4 ศูนย์ ให้จำนวนเท่ากัน ได้ศูนย์ละ 100 คน

3. ในแต่ละศูนย์ ทำการจับสลากเพื่อสุ่มเขตมาศูนย์ละ 2 เขต ได้จำนวน 8 เขต
4. แต่ละเขตที่จับสลากได้ ทำการจับสลากเพื่อสุ่มกลุ่มโรงเรียนมาเขตละ 2 โรงเรียน ได้จำนวน 16 โรงเรียน
5. ในแต่ละโรงเรียน จับสลากเพื่อสุ่มกลุ่มเรียนมาโรงละ 1 กลุ่ม ได้ 16 กลุ่มเรียน
6. แต่ละกลุ่มเรียน จับสลากเพื่อเลือกนักศึกษามากลุ่มละ 25 คน รวม 16 กลุ่ม ได้จำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ตามต้องการ

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 แยกเป็นนักศึกษาชาย 117 คน และนักศึกษาหญิง 283 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 และ 70.75 ตามลำดับ เมื่อแบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ แบ่งเป็นกลุ่มอายุที่ยังไม่เต็ม 18 ปี มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 กลุ่มอายุระหว่าง 18-25 ปี มี 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 และกลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไปมี 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 เมื่อแบ่งตามคะแนนเฉลี่ยสะสมนับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน มีนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่างระหว่าง 2.50-2.99 จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00-2.49 มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 และกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 2.00 มี 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ในเรื่องของการประกอบอาชีพขณะศึกษา เมื่อแบ่งตามลักษณะของงานและรายได้ มีดังนี้ นักศึกษาที่มีงานทำประจำและมีรายได้แน่นอน มี 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 นักศึกษาที่มีงานทำชั่วคราวมีรายได้ไม่แน่นอน มีจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 นักศึกษาที่ไม่ได้ทำงานและไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มี 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 และนักศึกษามีงานทำประจำแต่รายได้ไม่แน่นอน มีอยู่เพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ชื่อแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning Readiness Scale-SDLRS) ของกุกลิเอลมิโน (Guglielmino. 1977 : 1-7) ซึ่งนรินทร์ บุญชู ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทย และทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2532 และ ในปี พ.ศ.2540 สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ ได้ปรับปรุงใช้กับนักศึกษาปริญญาตรีทางไกล ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบวัดของ สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ มาดัดแปลงจำนวนภาษาจำนวน 21 ข้อ จาก 58 ข้อ เพื่อให้เหมาะสมกับนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชเรียน

ทางไกล ค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณจากการเก็บข้อมูลจริงกับนักศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 400 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ .84

แบบวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ช่วงคะแนนแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มี 4 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพขณะศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีจำนวน 58 ข้อ แยกเป็นเนื้อหาออกเป็น 8 องค์ประกอบ คือ (1) การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน (2) เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ (3) มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน (4) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง (5) มีความรักที่จะเรียน (6) มีความคิดสร้างสรรค์ (7) มองอนาคตในแง่ดี (8) มีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ศูนย์ เพื่อขอแจกแบบวัดให้กับกลุ่มตัวอย่าง ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม 2542 โดยผู้วิจัยได้นำแบบวัดไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างและรอรับคืนด้วยตนเอง ณ สถานที่พบกลุ่ม ได้แบบวัดกลับคืนมาครบทั้ง 400 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC มาคำนวณ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแปรปรวนด้วยค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

1) ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาโดยรวมทุกองค์ประกอบ มีเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับสูง

2) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.67-5.00$) มี 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.34-3.66$) มี 3 องค์ประกอบ ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.00-2.33$) ไม่มี เมื่อนำมา เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ ทั้ง 8 องค์ประกอบ จะได้ดังนี้

- (1) การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.14$)
- (2) การมองอนาคตในแง่ดี ($\bar{X} = 4.13$)
- (3) การมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ($\bar{X} = 4.01$)
- (4) การมีความรักที่จะเรียน ($\bar{X} = 3.99$)
- (5) การมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.67$)
- (6) การเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ ($\bar{X} = 3.57$)
- (7) การมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.52$)
- (8) การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน ($\bar{X} = 3.40$)

3) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง 36 ข้อ ระดับปานกลาง 22 ข้อ และระดับต่ำ ไม่มี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ

- (1) ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.73$)
- (2) ตระหนักเสมอว่าในการเรียน ไม่มีใครรับผิดชอบแทนได้นอกจากตัวเอง ($\bar{X} = 4.72$)
- (3) ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.68$)
- (4) การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ($\bar{X} = 4.62$)
- (5) ต้องการที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.58$)

- (6) ในการเรียน ไม่มีใครช่วยเราได้ดีกว่าตัวเรา ($\bar{X} = 4.57$)
- (7) การเรียนรู้วิธีจะเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ($\bar{X} = 4.53$)
- (8) ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจมาก ($\bar{X} = 4.46$)
- (9) ต้องการเรียนรู้มากขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้ยิ่งขึ้นไป ($\bar{X} = 4.46$)
- (10) เชื่อว่า “ การเรียนคือคุณสมบัติของผู้สำเร็จ ” ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 อันดับท้าย มีดังนี้

- (1) มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.52$)
- (2) มีความสามารถในการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.52$)
- (3) ไม่ต้องการให้ผู้สอนบอกทุกขั้นตอนว่าต้องทำอะไรบ้าง ($\bar{X} = 2.67$)
- (4) เรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.92$)
- (5) ใช้เวลาไม่นานในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.93$)
- (6) พอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน ($\bar{X} = 2.93$)
- (7) มีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ กับคนทั่วไป ($\bar{X} = 2.99$)
- (8) สามารถเรียนด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.05$)
- (9) ทราบดีว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะหาได้จากแหล่งไหน ($\bar{X} = 3.20$)
- (10) สามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.20$)

2. การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ

1) การเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง มีค่าเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในรายองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ .05 คือ นักศึกษาหญิง มีค่าเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่านักศึกษาชาย ในองค์ประกอบที่ 5 คือมีความรักที่จะเรียน และองค์ประกอบที่ 6 คือมีความคิดสร้างสรรค์ ที่เหลืออีก 6 องค์ประกอบ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การเปรียบเทียบตามอายุ ตามผลการศึกษา และตามลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในรายองค์ประกอบ และโดยรวมทั้ง 8 องค์ประกอบ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้า มีประเด็นที่สมควรหยิบยกขึ้นมาอภิปราย ดังนี้

1. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

1.1 โดยรวมทุกองค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้พร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดย ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับสูง การที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนวิธีเรียนทางไกล เป็นวิธีเรียนที่นักศึกษาสามารถเรียนด้วยตนเองและประกอบอาชีพขณะศึกษาได้ จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ วิธีเรียนแบบทางไกลเช่นนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองในการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่างๆ กระบวนการเรียนแบบนี้ ผู้เรียนจำเป็นต้องเป็นผู้ที่สามารถนำตนเอง ควบคุมและรับผิดชอบต่อตนเองอย่างมากจึงจะประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่านักศึกษาผู้ใหญ่เหล่านี้มีความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ (2540) และผลการวิจัยของ ต่อกล้า เทพชาวันนะ (2534) ที่พบว่า นักศึกษาที่เรียนในระบบทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และนักศึกษาทางไกลในจังหวัดนครปฐม มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวมอยู่ในระดับสูง

1.2 รายละเอียดประกอบ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 5 องค์ประกอบ คือ การเปิดใจรับ โอกาสที่จะเรียน มองอนาคตในแง่ดี มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง มีความรักที่จะเรียน และมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา

จะเห็นได้ว่า นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูง 5 องค์ประกอบคือ

ด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน น่าจะเป็นเพราะ วิธีเรียนทางไกล เป็นวิธีการเรียนแบบระบบเปิด คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียน ได้อย่างทั่วถึงและส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่และเวลาเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนได้ทุกสถานที่และทุกเวลาที่เหมาะสมกับตนเอง สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ทั่วไป ทำให้นักศึกษาเป็นผู้รักความก้าวหน้า ใฝ่สร้างอนาคต เห็นการเรียนเป็นเรื่องสนุก เพื่อจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ เชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่

จะเรียน และถือว่าการเรียนเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต จึงทำให้นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านนี้อยู่ในระดับสูง

ด้านมองอนาคตในแง่ดี อาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษาเห็นความสำคัญของการเรียนรู้พยายามจะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง พยายามต่อสู้บากบั่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสามารถนำผลที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงได้อย่างคุ้มค่า ดังที่ โนลด์ (Knowles, 1975 : 303) สรุปไว้

ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง จากโครงสร้างหลักสูตรการจัดการศึกษาวิธีเรียนทางไกล ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเป็นอย่างมาก นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว จึงมีความพร้อมในด้านวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถควบคุม และนำตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น โดยมีความคิดว่าไม่มีใครอื่นที่จะมารับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกำลังเรียนอยู่ เชื่อว่าการเข้าใจบทบาทของตนเองได้คือว่าเป็นใครกำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษา ไม่เคยเบื่อกับที่จะเรียนสิ่งที่ยาก ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไรและเรียนอย่างไร และถ้ามีสิ่งที่ต้องการเรียนจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี แอนดรากอจี ที่ โนลด์ (Knowles, 1976 : 48) สรุปไว้บนสมมุติฐานการเรียนรู้ 4 ประการ

ด้านมีความรักที่จะเรียน เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดความอยากรู้อยากเห็น มีความพอใจที่จะรู้ ทำความเข้าใจและแสดงความสามารถของตนเองในบางสิ่งบางอย่าง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีทักษะ ความรู้ ความฉลาดเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แอสทานิโน (Astanino) และบริคเคิล (Brickell) ที่สรุปไว้

ด้านมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา การเรียนวิธีเรียนทางไกล นักศึกษาจำเป็นที่จะต้องช่วยเหลือตนเอง และพึ่งตนเองในการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเรียนด้วยตนเองจากการศึกษาเอกสาร ฟังบทเรียนทางวิทยุ เรียนผ่านโสตทัศนูปกรณ์ และการสื่อสารทางระบบ ไปรษณีย์รวมทั้งการพบกลุ่ม ซึ่งนักศึกษาจะต้องสามารถใช้ทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่มีลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในด้านนี้อยู่ในระดับสูง

สำหรับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่นักศึกษาลูกใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร มีอยู่ในระดับปานกลาง 3 องค์ประกอบ คือ

ด้านเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ ด้านมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านมีความคิดริเริ่ม และมีอิสระในการเรียน สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาลูกใหญ่สายสามัญวิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใน 3 องค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาที่เรียนวิธีเรียนทางไกล หลักสูตรกำหนดให้ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้สื่อผสมในการเรียนการสอน ซึ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจตามหลักสูตรกำหนดให้ โดยมีการวัดผลประเมินผล ภาคเรียนละ 1 ครั้ง นักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการเรียนในระบบโรงเรียน ต้องพึ่งพาครูผู้สอนและฝึกฝนในลักษณะ “เจ้ากี้เจ้าการ” ของระบบการศึกษาไทย ซึ่งตรงกับที่ สมคิด อิศระวัฒน์ (2532 : 77) ได้สรุปไว้ จากรูปแบบการศึกษาทำให้นักศึกษามีความคุ้นเคยกับการเรียนแบบอ่าน และการจำจากเอกสารการสอน มากกว่าที่จะคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ โดยนักศึกษาเชื่อว่า วิธีการเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติมาแล้วและได้ผลก็ทำให้การเรียนประสบผลสำเร็จได้ ลักษณะการเรียนของนักศึกษาก็จะรู้ตามเนื้อหาวิชา มากกว่าจะรู้คิดมีความต้องการเพียงให้สอบผ่านมากกว่าที่จะรู้อย่าง ชัดแจ้ง และนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว ไม่ค่อยมีเวลาไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่ง ข้อมูลอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองใน 3 องค์ประกอบอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก

1.3 รายชื่อ เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับสูง 36 ข้อ ระดับปานกลาง 22 ข้อ พิจารณาเป็นรายชื่อ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก จะแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาผู้ใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติที่ต่อการเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา ต้องการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตัวเองให้ยิ่งขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 อันดับท้าย จะแสดงให้เห็นว่านักศึกษายังคุ้นเคยกับวิธีการเรียนแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา จากการเรียนในระบบการศึกษาของไทย ที่ยังต้องพึ่งพาครูผู้สอน และชอบที่จะให้ครูบอกทุกขั้นตอนในการเรียน ดังที่ สมคิด อิศระวัฒน์ (2538 : 1) สรุปไว้ว่า ระบบการสอนเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2. การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ

2.1 การเปรียบเทียบตามเพศ

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในรายองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ แตกต่างกัน คือ ด้านมีความรักที่จะเรียนและด้านมีความคิดสร้างสรรค์โดยนักศึกษาหญิง มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่า นักศึกษาชาย ที่เหลืออีก 6 องค์ประกอบไม่พบความแตกต่างกันอย่างชัดเจนซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นรินทร์ บุญชู และสิริรัตน์ ลัมพันธ์ยุทธ ที่พบว่า นักศึกษาชายมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สูงกว่านักศึกษา

หญิง ทั้งโดยรวมและในรายองค์ประกอบ และได้ผลตรงข้ามกับผลงานวิจัยของ ย้ง (Young) บ็อก (Box) และเกรย์ (Grey) ที่พบว่าเพศต่างกัน ไม่ทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบตามอายุ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยรวม และในรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สิริรัตน สัมพันธ์ยุทธ ที่พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งโดยรวมและในรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้ว จึงมีความพร้อมในด้าน วุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักการวางแผนการดำเนินชีวิตและแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสม สามารถนำตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น ดังที่ มานพ กาลดี (สิริรัตน สัมพันธ์ยุทธ.2540 : 37 ; อ้างอิงจาก มานพ กาลดี .2513 : 13-18) ได้สรุปลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไว้ว่า ผู้ใหญ่ไม่ว่าอายุเท่าใดก็มีความสามารถที่จะเรียนได้ ผลดี ดังนั้นอายุที่ต่างกันจึงไม่เป็นสาเหตุทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบตามผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งโดยรวมและในรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง ไม่ตรงกับผลงานวิจัยของ นรินทร์ บุญชู ที่พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน และบ็อกซ์ (Box) ที่ยืนยันว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับคะแนนลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จากผลการวิจัยนักศึกษาส่วนใหญ่คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่สูงนักคือมีคะแนนเฉลี่ย 2.00-2.49 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาที่เรียนวิธีเรียนทางไกล ต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้วทำให้ไม่มีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ในการเรียนก็เรียนเพื่อให้สอบผ่านมากกว่าที่จะต้องการให้คะแนนสูง เพราะฉะนั้นผลการศึกษา จึงไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบตามลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพต่างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งโดยรวมและในรายองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงกับผลการวิจัยของ นรินทร์ บุญชู ที่พบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาค้างกัน มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษาที่เรียนวิธีเรียนทางไกลหลักสูตร

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่อง สถานที่ และ เวลา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียน ได้ตามความสามารถ และเหมาะสมกับตนเอง ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น สามารถนำตนเองในการเรียน รู้จักวางแผนในการเรียนของตนเอง โดยนักศึกษาสามารถเรียนด้วยตนเองที่บ้านและสามารถประกอบอาชีพ ขณะศึกษาได้ จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์เท่านั้น ดังนั้น ลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษาจึง ไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้ความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ วิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร พบข้อสังเกตว่า นักศึกษาผู้ใหญ่มีค่าเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 3 องค์ประกอบ คือ เชื่อกันว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน และมีค่าเฉลี่ยรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 อันดับท้าย คือ มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้ มีความสามารถในการคิดค้นวิธีการใหม่ ๆ ไม่ต้องการให้ผู้สอนบอกทุกขั้นตอนว่าต้องทำอะไรบ้าง เรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ใช้เวลาไม่นานในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ พอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน มีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ กับคนทั่วไป สามารถเรียนด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ ทราบดีว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะหาได้จากแหล่งไหน สามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาผู้ใหญ่มีความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วยังไม่ดีเท่าที่ควร สมควรส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีเพิ่มมากขึ้น จึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

- 1) ด้านหลักสูตร กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรกำหนดเนื้อหาวิชา และกระบวนการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามี ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากยิ่งขึ้น
- 2) ด้านการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนควรส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองควบคู่ไปกับการเรียนการสอนโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการพบกลุ่มควรปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนวิธีเรียนทางไกล เช่น ส่งเสริมให้ผู้

สอนมีบทบาทเป็น “ พี่เลี้ยง ” หรือผู้อำนวยความสะดวกอย่างแท้จริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็น “ ผู้เรียนด้วยการนำตนเอง ” เพราะเมื่อใดก็ตามที่ผู้เรียนมีใจรักที่จะศึกษาค้นคว้าเพราะตนเองมีความต้องการ บุคคลนั้นก็จะเป็นการศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวิธีเรียนทางไกลให้มากที่สุด สื่อที่ใช้ควรมีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว มีบริการแนะนำวิธีการเรียนที่ถูกต้อง สถานที่หรือแหล่งข้อมูลที่นักศึกษาสามารถไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง รวมทั้งส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ในลักษณะการสื่อสารสองทาง เช่น โทรศัพท์เพื่อการศึกษา หรือศูนย์บริการแนะแนวสำหรับนักศึกษาที่เรียนวิธีเรียนทางไกลโดยตรง

4) ด้านอื่น ๆ กรมการศึกษานอกโรงเรียนควรจัดฝึกอบรมและสัมมนา ผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิธีเรียนทางไกล เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทั้งทางด้านทฤษฎีความต้องการ ด้านกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน การวางแผนการเรียน การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และด้านการประเมินผล เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่เรียน โดยวิธีเรียนทางไกลโดยตรง รวมทั้งใช้ในการแนะแนวและส่งเสริมให้นักศึกษามีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ ในกรุงเทพมหานครเท่านั้นควรทำการวิจัยเปรียบเทียบความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองระหว่างนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ในกรุงเทพมหานครกับภูมิภาคอื่น ๆ ในประเทศไทย อาจได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนและสรุปได้มากกว่านี้ว่าจะมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

2) ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ระหว่างนักศึกษาที่เรียนในระบบโรงเรียน กับนอกระบบโรงเรียน ว่ามีลักษณะความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. คู่มือดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสาย สามัญศึกษา.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2536.

_____. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2530.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2531.

ชิตขงค์ ส. นันทนาเนตร. เอกสารประกอบวิชาหลักการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่. ภาควิชา

การศึกษานอกโรงเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง
สนามจันทร์, 2534. อัดสำเนา.

เทคโนโลยีทางการศึกษา, ศูนย์ . การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญศึกษาการเรียน

ทางไกล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2533.

นรินทร์ บุญชู. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2532 อัดสำเนา.

โมฮัมมัด अबดุลกาเดร์. จิตวิทยาและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2520.

ศศิธร กุลศิริสวัสดิ์. ระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัย

เกษตรกรรม_กรมอาชีพศึกษา . วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2537. อัดสำเนา.

สมคิด อิศระวัฒน์. “การเรียนรู้ด้วยตนเอง”, วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 73-79 : พฤษภาคม-

สิงหาคม2532.

_____. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคนไทย. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัย มหิดล, 2538. อัดสำเนา.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. แบบเรียนด้วยตนเอง. สงขลา : โรงพิมพ์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, 2524. แปลจาก M.S. Knowle. **Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teacher**. New York : Association Press, 1975.

สิริรัตน์ สัมพันธ์ยุทธ. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540. อัดสำเนา.

ส่องหล้า เทพชาวันะ. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาทางไกลในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534. อัดสำเนา.

สุนทร แก้วลาย. การส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยการอ่านและการเรียนด้วยตนเองซึ่งอาจารย์บรรณารักษ์จัดให้แก่ศึกษาในวิทยาลัยครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการ ประสานมิตร, 2512. อัดสำเนา.

สุภมาศ ทองใส. การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.

สุวรรณา ยะหะกร. ความคิดเห็นของครูตั้งคตศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2533.

_____. หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2524.

อุ้นดา นพคุณ. การเรียนการสอนผู้ใหญ่เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2527.

Bejot, Dennis David. "The Degree of Self-Directedness and the Choices of Learning Methods as Related to a Cooperative Extension Program," **Dissertation Abstracts International**. 42 (06) : 2434-A ;October, 1981.

Box, Barbara. Jean. "Self-Directed Learning Readiness of Students And Graduates of an Associate Degree Nursing," **Dissertation Abstracts International**. 43(03) : 1886 - A ; September, 1983.

Brookfiel, Steven. "Self-Directed Adult Learning A Critical Program." **Adult Education Quarterly**. 35(2). 59-71; Winter, 1984.

Cross, K.P. **Accent on Learning**. San Francisco : Jossey-Bass Publishers,1979.

Freire, Paulo, **Pedagogy of the Oppressed**. New York : Seabury Press,1970.

Gad, Ravid. "Self-Directed Learning as a Future Training mode in Organizations," **Dissertation Abstracts International**. 47(04) : 1993-A ; October, 1986.

Grey, Donald Roberts. "A Study of the Ues of the Self-Directed Learning Readiness Scale as Related to Selected Organization variables," **Dissertation Abstracts International**. 47(04) : 1218-A ; October, 1986.

Griffin, Colin. **Curriculum Theory in Adult Lifelong Education**. London :Croom Helm, 1983.

Guglielmino, Lucy Medsen. **Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale**. publish Ed.d. Dissertation, University of Georgia, 1977.

Hiemstra, Roger. **Lifelong learning**. Lincoln, Nebraska : Professional Educators
Publication, 1976.

Kidd, J.R. **How Adults Learn**. New York : Association Press, 1973.

Knowles, Malcolm S. **The Adult Learner : A Neglected species**. 2 nd ed. Houston Gulf
Publishing Company , 1979.

_____. **The Modern Practice of Education Andragogy Versus Pedagogy**. New York :
Association Press, 1976.

Knowles, Malcolm S. **Self-Directed Learning : A guide for Learners and Teachers**. Chicago
: Association Press, 1975.

MaCarthy, William Francis. "The Self-Directed and Attitude Toward Mathematics of Younger
and Older Undergraduate Mathematic Student," **Dissertation Abstracts International**.
46 (11) : 3279-A ; May, 1986.

Maslow, Abraham, H. **The Modern Practice of Adult Education**. : From Pedagogy to
Andragogy Chicago : Follett Publishing Com, 1980.

Merriam, S.B. and R.S. Caffarella. **Learning in Adulthood**. San Francisco : Jossey-Bass
Publishers, 1991.

Mezirow, Jack. "A Critical Theory of adult Learning and Education," **Adult Education
Quarterly**. 32 : 3-24 ; Fall, 1981.

Mourad, Salah Ahmed. "Relationship of Grade Level, Sex, and Creativity to Readiness for
Self-Directed Learning Among Intellectually Gifted Students," **Dissertation Abstracts
International**. 40(04) : 2002-A ; October, 1978.

Nichols, Mark "Community Resources of School," in the **Encyclopaedia of Education**. 1971.

Raynolds, Michael Merle. "The Self-Directed readiness and Motivational Orientation of Adult Part-time Student at Community College." **Dissertation Abstracts International**. 46(12) : 3571-A ; June, 1986.

Skager, Rodney **lifelong Education and Evaluation Practice**. Oxford Frankfurt UNESCO Institute for Education, 1978.

Smith, R.M. **Learn How of learn. : Applied Theory for Adults**. New York : Combridge, 1982

Tough, Allen **The Adult ' s Learning Projects**. Toronto, Ontario :The Ontario Institute for Studies in Education, 1979.

Tysinger, James Walter " Goal-setting by Adults in Self-Directed Leaning," **Dissertation Abstracts International**. 46(10) : 2892-A. April ; 1986.

Welch, H.A. and others "Field-Dependent and Field-Independent Cognitive Styles and Their Education Implication," **Review of Educational Research**. 47 1-64 : 1977.

Yamane, Taro. **Statistics and Introduction**. 3 rd ed New York : Harper & Row, 1973.

Young, Lugenia Dixson. " The Relationship of Race, Sex, and Locus of Control to Selt-Directed Learning," **Dissertation Abstracts International** 46(07) : 1886-A ; January, 1986.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

เรื่อง

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามประกอบการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ สายสามัญศึกษา วิธีเรียนทางไกล

แบบสอบถามมี 2 ตอน ขอให้นักศึกษาตอบให้ครบทุกข้อและตอบให้ตรงกับความเป็นจริง ขอขอบคุณในความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

- ( ) ชาย
( ) หญิง

2. อายุ

- ( ) ยังไม่เต็ม 18 ปี
( ) 18 - 25 ปี
( ) 25 ปีขึ้นไป

3. คะแนนเฉลี่ยสะสม นับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน

- ( ) 3.00 ขึ้นไป
( ) 2.50 - 2.99
( ) 2.00 - 2.49
( ) ไม่ถึง 2.00

4. การประกอบอาชีพขณะศึกษา

- ( ) มีงานทำประจำ และมีรายได้แน่นอน
( ) มีงานทำชั่วคราว รายได้ไม่แน่นอน
( ) ไม่ได้ทำงาน ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง
( ) อื่น ๆ คือ .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ของตัวเอง

ขอให้นักศึกษาพิจารณาว่า กิจกรรมและลักษณะการเรียนรู้ในข้อต่าง ๆ จาก ข้อ 1 – 58 ต่อไปนี้ ตรงกับลักษณะของตัวเองมากหรือน้อยเพียงใด โปรดเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน แต่ละข้อเลือกทำเครื่องหมายได้เพียงช่องเดียว(โปรดตอบให้ครบทุกข้อ)

ข้อคำถาม	ไม่เป็นความจริง (1)	มีส่วนจริงบ้าง (2)	กำลัง กัน (3)	จริงค่อนข้างมาก (4)	เป็นความจริงอย่างยิ่ง (5)
1. ข้าพเจ้าเป็นคนที่ไม่หาความรู้อยู่เสมอ					
2. ข้าพเจ้าทราบดีว่าตนเองต้องการเรียนรู้เรื่องอะไร					
3. ถ้าพบว่าบทเรียนเรื่องใดยากข้าพเจ้าจะไม่ให้ความสนใจกับเรื่องนั้นเลย					
4. ถ้าข้าพเจ้าสนใจอะไร จะต้องหาทางเข้าใจสิ่งนั้นให้ได้					
5. ข้าพเจ้ารักที่จะเรียน					
6. ข้าพเจ้าต้องใช้เวลาพอสมควรในการเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ					
7. เวลาเรียนในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ครูบอกให้ชัดเจนทุกขั้นตอนว่าจะต้องทำอะไรบ้าง					
8. ในการทำอะไรก็ตาม เราจำเป็นต้องรู้ตัวเสมอว่าเราเป็นใคร มาจากไหน และกำลังทำอะไร					
9. เมื่อปล่อยให้ต่างคน ต่างเรียน ข้าพเจ้าจะทำได้ไม่ดีนัก					
10. ถ้าหากต้องการข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่มี ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะไปหาได้จากแหล่งไหน					
11. ข้าพเจ้าสามารถเรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ					
12. ข้าพเจ้ามีความคิดดีแต่ไม่สามารถทำให้เป็นจริงได้					
13. เวลาเรียนในชั้น ข้าพเจ้าสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไรและเรียนอย่างไร					

ข้อคำถาม	ไม่เป็น ความ จริง (1)	มีส่วน จริง บ้าง (2)	ก้ำกึ่ง กัน (3)	จริงค่อนข้างมาก (4)	เป็นความจริงอย่างยิ่ง (5)
14. การเรียนในสิ่งที่ยากจะไม่ใช่ปัญหาต่อข้าพเจ้า ถ้าหากว่าเรื่องนั้นน่าสนใจ					
15. ข้าพเจ้าตระหนักเสมอว่าในการเรียนไม่มีใครมารบกวนขัดขวางได้ นอกจากตัวเราเอง					
16. ในการเรียน ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ด้วยตัวเองว่า ได้ผลดีหรือไม่อย่างไร					
17. ข้าพเจ้าปรารถนาให้มีเวลาในแต่ละวันมากขึ้น เพราะมีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้อีกมากมาย					
18. ถ้าหากตัดสิ้นใจจะเรียนอะไรข้าพเจ้าเชื่อว่าต้องหาเวลาเรียนได้ แม้ภาระกิจจะมากเพียงใดก็ตาม					
19. ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือแล้วไม่ค่อยเข้าใจ					
20. ถ้าข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ถือว่าไม่เป็นความผิด					
21. ข้าพเจ้าสามารถวินิจฉัยด้วยตัวเองได้ว่าต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งเพิ่มเติมหรือไม่					
22. ขอให้ข้าพเจ้าสอบได้คะแนนสูงก็พอใจแล้ว ถึงแม้จะไม่มีความรู้เรื่องที่เราเรียนก็ตาม					
23. ข้าพเจ้าเห็นว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อหน่าย					
24. ข้าพเจ้าชื่นชมบุคคลที่ "ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน" อยู่เสมอ					
25. ข้าพเจ้าเห็นว่า การเรียนรู้สิ่งเดียวกันเราสามารถทำได้หลายวิธี					
26. ข้าพเจ้าพยายามนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง					
27. ข้าพเจ้าสามารถเรียนด้วยตนเองได้แทบทุกเรื่อง ที่ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนรู้					

ข้อคำถาม	ไม่เป็น ความจริง (1)	มีส่วน จริง บ้าง (2)	ก้ำกึ่ง กัน (3)	จริงค่อนข้าง มาก (4)	เป็นความจริง อย่างยิ่ง (5)
28. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกในการค้นหาคำตอบ สำหรับ คำถามที่ข้าพเจ้าสนใจ					
29. ข้าพเจ้าไม่ชอบตอบคำถามประเภทที่ไม่สามารถชี้ ชัดคำตอบได้					
30. ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ					
31. ข้าพเจ้าจะตั้งใจมากเมื่อการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จบลง					
32. ข้าพเจ้าให้ความสนใจกับการเรียนน้อย เมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ					
33. ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะพื้นฐาน ของการเรียน(เช่น การฟัง การอ่าน การเขียน การจำ เป็นต้น)					
34. ข้าพเจ้าชอบทดลองสิ่งใหม่ ๆ แม้ไม่แน่ใจว่า ผลจะออกมาเป็นอย่างไร					
35. ข้าพเจ้าไม่ชอบเมื่อมีผู้รบกวนขณะข้อผิดพลาด ในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่					
36. ข้าพเจ้าเก่งในเรื่องคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ					
37. ข้าพเจ้าชอบคิดฝันเกี่ยวกับอนาคตข้างหน้า					
38. ข้าพเจ้ามีความพยายามสูงในการคิดค้นสิ่ง ใหม่ ๆ เมื่อเทียบกับคนทั่วไป					
39. ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย					
40. ข้าพเจ้าสามารถควบคุมตนเองให้กระทำในสิ่ง ที่เห็นว่าควรทำ					
41. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกในการคิดค้นแก้ปัญหา					
42. ข้าพเจ้ามักจะเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่ง ต่างๆ					

ข้อความ	ไม่เป็น ความจริง (1)	มีส่วน จริง บ้าง (2)	ก้ำกึ่ง กัน (3)	จริงค่อนข้าง มาก (4)	เป็นความจริง อย่างยิ่ง (5)
43. ข้าพเจ้าพอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน					
44. ข้าพเจ้าไม่ชอบการเรียนรู้ในสิ่งที่มีลักษณะท้าทาย ความสามารถ					
45. ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ					
46. ข้าพเจ้าเห็นว่า ยิ่งเรียนมาก ก็ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจ มาก					
47. ข้าพเจ้าเห็นว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก					
48. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการใช้วิธีเดิม ๆ ที่เคยได้ผลมา แล้ว จะดีกว่าการทดลองวิธีใหม่ ๆ					
49. ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้มากขึ้น เพื่อพัฒนา ตนเองให้ยิ่งขึ้นไป					
50. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนไม่มีใครช่วยเราได้ดี กว่าตัวเรา					
51. ข้าพเจ้าเชื่อว่าการเรียนรู้วิธีเรียนเป็นสิ่งสำคัญ					
52. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียน					
53. การเรียนอยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
54. การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต					
55. ในแต่ละปีข้าพเจ้าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากมาย					
56. การเรียนไม่ได้ทำให้เกิดการแตกต่างใด ๆ ในตัวข้าพเจ้า					
57. ข้าพเจ้าสามารถเรียนได้ดีทั้งในชั้นเรียนและเรียน ด้วยตนเอง					
58. ข้าพเจ้าเชื่อว่า "การเรียนเป็นคุณสมบัติของผู้นำ"					

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ภาคผนวก ข.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต 5644, 5646
ที่..... ทม 1007/ 5644..... วันที่..... ๒๑ ตุลาคม 2542
เรื่อง..... ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ.....

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ เขียวศรี วิวิธสิริ ดร.เพ็ญแข ประจวบจันทึก และ รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1007/ ๕๐๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถาม
2. รายชื่อโรงเรียนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

เนื่องด้วย นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลีย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ โรงเรียนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตอบแบบสอบถามลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และจะกรุณามิหนังสือแจ้งไปยังโรงเรียนในสังกัด จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

กองการเจ้าหน้าที่
เลขที่..... 1170
วันที่..... 9 พ.ย. 25
เวลา.....
ฝ่าย/กลุ่ม..... ศึกษ
ลงนาม.....
...../...../.....

ที่ ศธ 0403/ 4830

กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ กทม.10300

10 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอดความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้รับแจ้งจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ว่า นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร" ในการนี้จำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการตอบแบบสอบถาม ดังสิ่งที่ส่งมาด้วย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน พิจารณาแล้วเห็นว่าการจัดทำวิจัยในเรื่องดังกล่าวจะเป็น ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงขอให้สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร 1-4 ให้ความอนุเคราะห์แก่ นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและให้ความอนุเคราะห์ตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายประสิทธิ์ จันทรดา)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน

กองการเจ้าหน้าที่

โทร. 2802926

โทรสาร 2826898

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล   นางเสงี่ยมจิตร เรืองมณีชะวาล
 เกิดวันที่   15 กันยายน 2508
 ที่อยู่ปัจจุบัน   122/506 หมู่ 2 หมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์วิลล่า ซอย 91/2 ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ
                               เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140 Tel. 871-5028

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526	ม. 6 (วิทย์ – คณิต) โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
พ.ศ. 2528	ป.กศ. สูง (วิชาเอกการพัฒนาชุมชน) วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ. 2530	ค.บ. (วิชาเอกการพัฒนาชุมชน) วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ. 2543	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2531	ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย
พ.ศ. 2534	บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด
ปัจจุบัน	ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิธีเรียนทางไกล
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
เสงี่ยมจิตร เรืองมณีชัชวาล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
พฤษภาคม 2543

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ เพื่อวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาผู้ใหญ่ และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาตามตัวแปรด้าน เพศ อายุ ผลการศึกษา และลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ วิถีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร ที่ลงทะเบียนเรียนกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ศูนย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 36,907 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน คิดเป็นร้อยละ 1.08 ของจำนวนประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัด ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดความพร้อมลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino's Self-Directed Learning Readiness Scale – SDLRS) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ช่วงคะแนน มีข้อคำถามทั้งสิ้น 58 ข้อ แยกเป็น 8 องค์ประกอบ

การเก็บข้อมูลใช้วิธีแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบในช่วงที่มาพบกลุ่ม วันอาทิตย์ ระหว่าง เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม 2542

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t – test) และค่า เอฟ (F – test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา โดยรวมทุกองค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ย 3.82 ซึ่งอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง 5 องค์ประกอบ คือ การเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.14$) มองอนาคตในแง่ดี ($\bar{X} = 4.13$) มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ($\bar{X} = 4.01$) มีความรักที่จะเรียน ($\bar{X} = 3.99$) และมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนและการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.67$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยระดับกลาง มี 3 องค์ประกอบ คือ เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่ดีได้ ($\bar{X} = 3.57$) มีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.52$) และมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียน ($\bar{X} = 3.40$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงมี 36 ข้อ และในระดับกลางมี 22 ข้อ ค่าเฉลี่ยในระดับต่ำไม่มี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ ห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียน ($\bar{X} = 4.73$)
 ตระหนักเสมอว่าในการเรียนไม่มีใครรับผิดชอบแทนได้นอกจากตัวเอง ($\bar{X} = 4.72$) ไม่มีใครแ่
 เกินไปที่จะเรียน ($\bar{X} = 4.68$) การเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ($\bar{X} = 4.62$) ต้องการที่จะเรียนรู้
 อยู่ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.58$) ในการเรียน ไม่มีใครช่วยเราได้ดีกว่าตัวเรา ($\bar{X} = 4.57$) การเรียนรู้วิธี
 เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ($\bar{X} = 4.53$) ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งพบสิ่งที่น่าสนใจมาก ($\bar{X} = 4.46$) ต้องการเรียนรู้
 มากขึ้นเพื่อพัฒนาตัวเองให้ยิ่งขึ้นไป ($\bar{X} = 4.46$) และเชื่อว่า การเรียนคือคุณสมบัติของผู้นำ
 ($\bar{X} = 4.45$)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 10 อันดับท้ายคือ มักเป็นผู้นำกลุ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ($\bar{X} = 2.52$)
 มีความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.52$) ไม่ต้องการให้ผู้สอนบอกทุกขั้นตอนว่าจะ
 ต้องทำอะไรบ้าง ($\bar{X} = 2.67$) เรียนด้วยตนเองได้ดีเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.92$) ใช้เวลาไม่นานใน
 การเริ่มต้นเรียนสิ่งใหม่ ๆ ($\bar{X} = 2.93$) พอใจในการถกเถียงเพื่อความคิดเห็นกัน ($\bar{X} = 2.93$) มีความ
 พยายามสูงในการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เมื่อเทียบกับคนทั่วไป ($\bar{X} = 2.99$) สามารถเรียนด้วยตนเองได้
 แทนทุกเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.05$) ทราบดีว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะหาได้จากแหล่งไหน
 ($\bar{X} = 3.20$) สามารถเรียนได้สิ่งที่ในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.20$)

2. การเปรียบเทียบตามตัวแปรอิสระ

2.1 การเปรียบเทียบตามเพศ พบว่านักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาชาย ใน
 2 องค์ประกอบ คือ มีความรักที่จะเรียน และมีความคิดสร้างสรรค์ ที่เหลืออีก 6 องค์ประกอบ ไม่พบ
 ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 การเปรียบเทียบตามอายุ ผลการศึกษา และลักษณะการประกอบอาชีพขณะศึกษา ไม่
 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

**SELF – DIRECTED LEARNING CHARACTERISTICS OF ADULT NONFORMAL
EDUCATION STUDENTS, DISTANCE PROGRAM, SECONDARY
EDUCATION LEVEL, IN BANGKOK METROPOLIS**

AN ABSTRACT

BY

SANGIEMJIT RUENGMANEECHATCHAW

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of education degree in adult education
at Srinakharinwirot University**

May 2000

The purposes of this study were twofold: to examine the characteristics of self-directed learning of adult students, and to compare such characteristics by sex, age group, learning performance and working condition.

The study took place in Bangkok Metropolis. The target population were adult-nonformal- education students involved in distance program in the upper-secondary education level, and joining the program in the second semester of the year B.E. 2542, in all the 4 Nonformal Education Centers in Bangkok. The total numbers were 36,907. The sample of 400 students (1.08% of the population) was selected by multi-stage random sampling technique.

The research tool was adapted from Guglielmino's Self-Directed Learning Readiness Scales-SDLRS. This test was a rating scales comprised of 58 items and classified into 8 factors.

The researcher herself administered the test by distributed directly to the research subjects at their leaning sites when learning groups were organized in Sunday during November-December B.E.2542.

Statistics for data analysis were arithmetic means, standard deviations, and testing of group difference by t-test and F-test.

The results of the study were:

1. Self-Directed Learning Characteristics of the Students. The average in all 8 factors were 3.82, which was in a high level. In considering each factor, 5 factors were in a high level while 3 factors were in moderated level. Five factors which a high average score were: open to learning opportunity ($\bar{X} = 4.14$), Positive orientation to future ($\bar{X} = 4.13$), Being responsibility for one's own learning ($\bar{X} = 4.01$), Love to learning ($\bar{X} = 3.99$), Capability to use basic study skill and problem-solving skill ($\bar{X} = 3.67$). The other 3 factors which a moderate Being self concept as an effective

learner ($\bar{X} = 3.57$), Being creativity ($\bar{X} = 3.52$), and Being initiative and independence in learning ($\bar{X} = 3.40$)

In considering each individual item, 36 items were in a high level and 22 items were in a moderate level, and none was in a low level.

The highest 10 items from top: Being aware that a library is important to the study ($\bar{X} = 4.73$), Being aware that no one but one self can take care of one's own study ($\bar{X} = 4.72$), No one is too old to learn ($\bar{X} = 4.68$), Learning is essential to life ($\bar{X} = 4.62$), Always need to learn ($\bar{X} = 4.58$), No one can help us better than ourselves in learning ($\bar{X} = 4.57$), Knowing how to learn is important ($\bar{X} = 4.53$), More learning the more exciting the world becomes ($\bar{X} = 4.46$), Want to learn more so that can keep growing a person ($\bar{X} = 4.46$), and A belief that a learner is a leaders ($\bar{X} = 4.45$)

The lowest 10 items from bottom were: Being a leader in group learning situations ($\bar{X} = 2.52$), Being good in looking for new ways to do things ($\bar{X} = 2.52$), Expecting the teacher to tell exactly what to do in class ($\bar{X} = 2.67$), Being a self learner better than other people ($\bar{X} = 2.92$), Need a short time to get started on new projects ($\bar{X} = 2.93$), Enjoy discussing ideas ($\bar{X} = 2.93$), Being better than other people in learning new things ($\bar{X} = 2.99$), Capable of learning almost anything I might need to know ($\bar{X} = 3.05$), Knowing where to get a required information ($\bar{X} = 3.20$), and Capable to learn in class as well as on oneself ($\bar{X} = 3.20$)

2. Comparing by independent variables.

2.1 Between sex group. It was found that female students being superior to male students in 2 factors: Love to Learning, and Being creativity. No significant differences were found in other 6 factors.

2.2. No significant differences were found when comparing among age groups, leaning performance, and working conditions.